

Новы Час

МУЗЫКА ЗА КРАТАМИ

Стар. 5

ТАКІМ ЖАНЧЫНАМ ТРЭБА КВЕТКІ ДАРЫЦЬ

Пасля арышту 19 снежня ва ўдзельніцы Плошчы Таццяны Грачанікавай дабрякасная пухліна ператварылася ў злякасную

Стар. 6

СТОМЛЕНЫЯ МІХАЛКОВЫМ

На 5 мая ў Расіі прызначана прэм'ера фільма «Стомленыя сонцам–3: Цытадэль» (рэжысёр Мікіта Міхалкоў). На думку шматлікіх палітолагаў, рэакцыя гледачоў можа паўплываць на цяперашні палітычны працэс

Стар. 13

АВАНГАРДНЫМ РОКАМ ПА АГІТПРАПУ

Стар. 15

ISSN 2218-2144

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

ГЕНЫ ВАСІЛЯ
ШАРАНГОВІЧА

Нарыс Аляксандра Тамковіча
з цыклу «Лёсы»

▶ 3 НАГОДЫ

25 ГОД ЧАРНОБЫЛЬСКАЙ КАТАСТРОФЫ

Вольга ХВОІН

«Калі падняцца на тэлевежу ў Вільні, то добра бачны хутар Нарвілішкі па беларускі бок мяжы, дзе рыхтецца пляцоўка пад АЭС. Калі б адбылася трагедыя, не толькі Вільнюс давялося б эвакуяваць. Шчыра кажучы, уся наша краіна апынулася б у паралюшы», — заявіў без дыпламатычнага лоску дарадца аддзела палітыкі энергетычнай бяспекі МЗС Літвы Віллюс Самуйла падчас канферэнцыі ў Мінску, прысвечанай 25-годдзю чарнобыльскай трагедыі, арганізаванай БАЖ.

«Здзіўляе тое, што Беларусь, якая больш за ўсіх пацярпела ў выніку чарнобыльскай трагедыі, працягвае пашыраць атамную энергетыку і зноў наступае на тыя ж граблі», — сказаў дарадца. Дыпламат зазначыў, што Літва не супраць амбіцый Беларусі ў галіне атамнай энергетыкі, але астравецкую пляцоўку называе нерациональным варыянтам размяшчэння станцыі.

«У міжнароднай практицы я ніводнага разу не чуў, каб карысць ад якога-небудзь праекта дасталася адной краіне, а ўся рызыка і небяспека выпадалі на долю іншых краін, — сказаў Віллюс Самуйла. — Пасля таго, як японцы не здолелі справіцца са сваім атамным праектам, мне ніхто не дакажа, што беларусы, у якіх па сутнасці практична ніяма досведу ў гэтай справе, змогуць кіраваць такім праектам». Прадстаўнік МЗС канстатаваў, што літоўскі бок дагэтуль не можа атрымаць поўную інфармацыю пра небяспечнасці станцыі, акалічнасці яе

эксплуатацыі. «Вось мы і прапануем: ажыццяўляце ваш праект у 30 кіламетрах ад Мінска, тады ўсё будзе добра», — некалькі разоў падкрэсліў Віллюс Самуйла.

Дырэктар Дэпартамента ядзернай бяспекі Дзяржаўнай інспекцыі па бяспечнай атамнай энергетыкі Сігітас Шлепавічус гаворыць: «Карысць, якую прынясе АЭС, мусіць пераважыць над рызыкай радыяцыйнага забруджвання, таму мы мяркуем, што суседзі павінны выбіраць іншую пляцоўку. Іншы аспект, калі выбіраюць пляцоўку, трэба прытымлівацца міжнароднага права». Саюз зялённых Літвы ўвогуле супраць атамнай энергетыкі ў рэгіёне. «Амерыканцы пасля Фукусімы загадалі сваім жыхарам выехаць на адлегласць 80 кіламетраў ад АЭС. Вільнюс у гэтую зону ўваходзіць, Каўнас таксама падкрэсліў, што пасля чарнобыльскай трагедыі Літва

супраць будаўніцтва ўсіх трох АЭС (маючыя на ўзве літоўская, калінінградская і беларуская — рэд.) на такой невялікай тэрыторыі», — сказаў намеснік старшыні партыі Саўллюс Лапеніс.

Актыўную пазіцыю прыбалтыйскай краіны, выступаючы на міжнароднай канферэнцыі ў Кіеве, агучыў і літоўскі прэм'ер Андрыюс Кубіллюс. Ён заклікаў прымяняць эканамічны байкот да краін, якія належным чынам не забяспечваюць бяспеку сваіх АЭС. Ён выступіў з крытыкай беларускага атамнага праекту ў Астраўцы, заявіўшы, што АЭС, якая будзеца недалёка ад літоўскай мяжы, не адпавядае патрабаванням экспертызы ўплыву на навакольнае асяроддзе і стварае пагрозу для, як мінімум, паўмільёна людзей. Ён таксама падкрэсліў, што пасля чарнобыльскай трагедыі Літва

пагадзілася, хоць тое шкодзіла яе эканамічным інтарэсам, на закрыццё Ігналінскай АЭС, на якой працавалі рэактары таго ж тыпу, што і чарнобыльскія.

Прадстаўнік літоўскіх дзяржструктур упэўнены, што Беларуская АЭС — расійскі праект. І кіраваць ім будзе, адпаведна, Расія. «Мы мяркуем, што ўсім праектам кіруе Путін. Лукашэнка з-за эканамічных праблем вымушаны пагаджацца з яго ідэямі. А ідэя такая — калі Беларуская АЭС будзе пабудавана недалёка ад Вільні, значыць, адносіны паміж беларусамі і літоўцамі пагоршшацца. Таму Беларусі будзе яшчэ складаней інтэргравацца на Захад», — гаворыць журналіст часопіса «Дзяржава» (Valstyb) Эдуардас Эйтірдас.

З гэтым згодны і прафесар, ліквідатар аварыі на Чарнобыльскай АЭС Георгій Лепін:

«Калі АЭС будзе будзе расійская кампанія «Росатам», то ўсё будзе завязана толькі на Расіі. Хто пабудуе рэактары, той і будзе пастаўляць неабходныя дэталі і паслугі. У нас ніяма ні аднаго спецыяліста ў гэтай галіне. Расія не выпусціц гэта са сваіх рук, а аблігуюча персаналу ў нас ніяма і ў бліжэйшыя 20 гадоў не будзе. Тыя, каго выпускаюць цяпер інстытуты, толькі праз 20 гадоў будуць спецыялістамі», — сказаў прафесар.

Былы старшыня Вярхоўнага савета Беларусі, фізік-ядзершчык паводле адукцыі Станіслаў Шушкевіч згодны з тым, што выбар пляцоўкі пад будаўніцтва станцыі — найперш палітычнае раашэнне. «Я прыхільнік ядзернай энергетыкі, але я не прыхільнік ваеннай, ядзернай ці нейкі недарэчнай пагрозы суседнім дзяржавам», — падкрэсліў Шушкевіч. Ён зазначыў, што большасць вядомых беларускіх навукоўцаў не былі прызначаныя да выбару пляцоўкі пад будаўніцтва атамнай станцыі.

Прадстаўнік Аўгустіна Гайдара інстытута энергетычных і ядерных даследаванняў «Сосны» Барыс Папоў сцвярджае, што станцыя патрэбна і для эканомікі, і для энергетычнай незалежнасці. Ён зазначыў, што цяпер 95% усёй энергіі ў Беларусі атрымліваецца за кошт прыроднага газу, адзінным пастаўшчыкам якога з'яўляецца Расія. Дыверсіфікацыя — адзін з найважнейшых фактараў, якія дазваляюць павысіць энергетычную незалежнасць. «У нашых сховішчах прыроднага газу можна назапасіць максімум на 3 месяцы, а можа і менш. У той жа час ядзернае паліва мы зможем захоўваць год і больш», — сказаў Папоў. Аднак традыцыйна пастаўшчыком паліва для станцыі з'яўляецца краіна, якая яе будзе. Атрымліваеща, што расійскія каналы пастаўкі энергапаліва ўсяго толькі пашырліся.

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

► ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ВОЛЬГУ КАРАЧ БІЛІ ПА ТВАРЫ

Таццяна ШЭЛЕГ

**Затрыманую ў Мінску
19 снежня Вольгу Караб
пратрымалі нач у Фрунзенскім
РУУС. Яе змясцілі ў клетку,
гэтак званы «абезъяннік».
Адзін з міліцыянтаў трыв
разы ўдарыў яе па твары.
Другі, па прозвішчы Лінкус,
пагражай ёй згвалтаваннем. А
праваабаронцу Паўла Левінава
ставілі на расцяжку.**

Пра гэта яны паведамілі, калі наступным днём іх прывезлі ў суд Фрунзенскага раёна. Там 20 красавіка судзілі чатырох актывістаў, затрыманых напрэдадні на кватэры ў праваабаронцы Валерыя Шчукіна.

Міліцыянты абвінавацілі іх у дробным хуліганстве (арт. 17.1 КаАП). Вольгу Караб аштрафавалі на 700 тысяч рублёў. Яе мужу, журналісту Алегу Баршчэўскуму, вынеслі рашэнне аб арышце на 10 сутак. Яшчэ адзін віцебчанін, праваабаронца Беларускага Хельсінкскага камітэта Павел Левінав, таксама атрымаў 10 сутак. А Павел Станеўскі з Гродна — 8 сутак.

Міліцыянт Аляксей Кавалеўскі заявіў у судзе, што Вольга Караб паводзіла сябе буйна і агресіўна, лаялася і праваўкавала бойку з міліцыяй. І яе затрымлівалі 8 міліцыянтаў. Суддзя Таццяна Шумская адмовіла Вользе ў хадайніцтвах аб допыще яе сведак і азнямленні з матэрыяламі справы. Яшчэ актывістка паведаміла, што з яе сумкі пасля дагляду прапалі 450 тысяч беларускіх рублёў. Рапарт на яе склаў міліцыянт Галавін. Вольга Караб будзе абскарджаць судове рашэнне.

А Алег Баршчэўскі выкрыў міліцыянтаў у фальсіфікацыі. У пратаколе стаіць не яго подпіс, бо ён гэтую паперу не падпісаў. Арышт журналіст атрымаў за «нецензурную лаянію».

На судзе Паўла Станеўскага сведкі з боку міліцыі настолькі забыталіся, што сведчылі

пра тое, што пратакол быў складзены раней, чым адбыўся факт правапарушэння (брыдкаслоў). Актывіста кампаніі «Наш дом» міліцыянты вінавацілі ў бойцы.

Суддзя Вольга Комар накіравала справу Паўла Станеўскага на дадатковое расследаванне ў міліцыю. Бо і паказанні міліцыянтаў, і міліцыйскія пратаколы супярэчачаць адзін аднаму. Актывіст быў адпушчаны на волю.

Аднак ён быў зноў падманам затрыманы. Міліцыянты пратрапівалі пад'ехаць у РУУС, каб аддаць дакументы. Да 23 гадзінаў ні сябры, ні родныя не ведалі, дзе ён знаходзіцца. Раніцай Паўла Станеўскага даставілі ў суд. І суддзя Вольга Комар вынесла рашэнне аб арышце.

Справу праваабаронцы Паўла Левінава таксама разглядала суддзя Вольга Комар. Павел спытаў суддзю: «Ці не тая вы Комар, якая ўнесеная ў спіс неўязных на тэрыторыю Еўрапаўза?» Левінав распавёў, што ў міліцыі яго павалілі тварам на стол, заламілі руکі, надзелілі кайданкі і здзекаваліся. Ставілі на расцяжку і распраналі да трусоў. «У камеры я замярзаў і галадаў. Гэта не катаўніні, гэта тэрор адносна грамадзянаў сваёй краіны», — заяўіў ён. Пасля вынясення пастановы суда аб арышце Павел Левінав абвясціў галадоўку.

Усяго ў міліцыю 19 красавіка разам з Валерыем Шчукіным даставілі 18 чалавек. З іх 14 адпүсцілі без складання пратаколаў, у некаторых узялі адбіткі пальцаў. Праваабаронца паведаміў, што яны адзначалі дзень народзінаў на кватэры яго дачкі. Міліцыянты прыйшлі для праверкі дакументаў, перапісалі дадзеныя і сышлі. Але потым з'явіліся зноў і абвясцілі, што правядуць вобшук. Паводле іх словаў, гэта звязана з расследаваннем крымінальной справы па тэрракту ў мінскім метро.

Чацвёрка актывістаў была затрымана першапачатковы «па падзэрнін ў датычнасці да тэрракту 11 красавіка». Але потым ім выставілі абвінавачанне «ўсяго толькі» ў мацюканні.

► АКЦЫЯ

МАЦІ ПАЛІТВЯЗНЯЎ — ПАД КАНВОЕМ

Таццяна ШЭЛЕГ

**Акцыя салідарнасці з
палітвязнямі ў Мінску
адбывалася 19 красавіка пад
назіраннем асобаў у штацкім.
Ад Чырвонага касцёла
ўздэльнікі акцыі са зінкамі
ў руках прайшлі ля СІЗА,
МУС, КДБ. І паставілі свечкі
ля метро, дзе загінулі людзі
падчас тэракту.**

У гэты дзень споўнілася чатыры месяцы, як былі арыштаваны ўздэльнікі акцыі пратэсту супраць фальсіфікацыі прэзідэнцкіх выбараў. І дзяевіць дзён, як адбылася трагедыя на станцыі метро «Кастрычніцкая».

Грамадскія актывісты і маці вязняў запалілі зінкі і памаліліся за вызваленне тых, хто бязвіна знаходзіцца за кратамі. «Іх там катуюць, вельмі ім там цяжка, — сказала адна з ўздэльніц акцыі Ганна Шапуцька. — Ніяма ніякіх законаў у нашай краіне. Шмат людзей з'ехала. Ім таксама вельмі складана. Шмат людзей пакутуюць тут, у Беларусі, пасля збіцця. Вы ведаецце, як іх мошна збівалі, як нявечылі».

«Акцыі ля касцёла адбываецца штодзённа, — адзначыла Тацця-

на Зялко, старшыня ініцыятывы па стварэнні Саюза пенсіянераў «Наша пакаленне». — Сюды прыходзяць, ставяць свечкі і моляцца за тых, хто бязвіна пасаджаны. Гэтыя людзі нічога крымінальная не здзейснілі. Яны сядзяць толькі за тое, што мелі сваё ўласнае меркаванне. І яны хандзіць яго выказаць. За гэта іх пасадзілі ў турму. Гэта проста здзек з людзей».

На рагу Міністэрства ўнутраных спраў жанчыны спыніліся і пачалі маліцца. Да іх падбег міліцыйскі начальнік, таксама ў цывільнай вопратцы, і ў грубай форме загадаў сысці ад будынку. А на падходзе да метро жанчынам перагарадзіў дарогу намеснік начальніка Цэнтральнага РУУС Максім Грышчанка са специзациямі. Ён размаўляў з жанчынамі зневажальна і груба, і прымусіў зняць бел-чырвона-белыя шалткі.

Таццяна Зялко паспрабавала паразмаўляць з раз'юшанымі міліцыянтамі. На што ў адказ пачула: «Пайшла вон адсюль. А то будзем размаўляць у іншым месцы». Жанчына зрабіла заўгаду, каб прадстаўнік праваахоўных органаў ён не «тыкаў». І запытала яго прозвішча. «Даведаешся ў іншым месцы», — зноў па-хамску адзягаваў міліцыянт.

«Па адной», — загадаў Грышчанка праpusкаць жанчыні да стэнда з фотадзімкамі загіну-

лых. Там яны ўшанавалі памяць ахвяраў тэракту.

«Вядуць як злачынцаў, — кажа Таццяна Зялко. — Мне цяжка сказаць, што іх раздражняе. Мяне гэта глыбока абурае і здзіўляе. Хочам ціха прыйсці памаліцца і свечкі паставіць. Але, высвятляеца, мы і тут перашкаджаем. Гэта нават не проста хвароба, а гэта ўжо клініка. У нас вельмі вялікая рэпрэсіўная машына. І разам з тым у нас узрывающа і гінучь людзі ў метро — гэта недапушчальна. Вось парадак навесці — у нас ніяма каму. Не дапусціць выбуху — у нас ніяма каму. А суправаджаць людзей, якія прыйшлі памянуць загінулых — заўсёды ёсць каму. Мне хутка 58 гадоў. Сярод нас і маладыя жанчыны, і больш сталыя. Якую небяспеку мы ўяўляем? Гэта ўжо агоняя».

Маці палітвязня Аляксандра Квяткевіча ўпершыню ўздэльнічала ў акцыі. Яе сын абвінавачаеца па арт. 293 ч. 2 Крымінальнага кодэкса (удзел у масавых беспарадках). «Не, страху асаблівага не было, — сказала Алена Міхайлаўна. — Канешне, непрыемна, што ідзэм, а за намі канвой. І тут міліцыянт стаіць, і тут ідзе, і там ідуць ззаду. Ведаецце, баяцца ўжо ніяма чаго. Дый надакучала баяцца. Жыць у свабоднай, як нам кажуць, Беларусі і баяцца хадзіць па зямлі. Колькі можна баяцца ўрэшце?»

на ягонае рашэнне паўплываў тэракт 11 красавіка ў мінскім метро, які змяніў інфармацыйны фон у СМІ і пакінуў галадоўку амаль незаўважнай.

Спыненне галадоўкі выклікала станоўчу рэакцыю большасці блогераў. Зараз перад Дэмітрыем Галко стаіць задача выйсці з галадоўкі, што не менш небяспечна для здароўя.

Нагадаем, Дэмітры Галко абвясціў галадоўку на знак пратэсту супраць жорсткага прысуду (ты з паловаю гады турмы) 20-гадовому Мікіту Ліхавіду за ўдзел у акцыі 19 снежня. Дэмітры Галко патрабаваў вызваліць бязвінна асуджанага юнака з турмы. Зараз, каб прыцягнуць увагу да праблемы палітвязняў у нашай краіне, Будзімір заклікае блогераў арганізаваць масавы флэшмоб у выглядзе эстафетнай галадоўкі.

► ПРАТЕСТ

БУДЗІМІР СПЫНІЎ ГАЛАДОЎКУ

Таццяна ШАПУЦЬКА

**У панядзелак, 18 красавіка, на
20-ы дзень галадоўкі пратэсту,
блогер Дэмітры Галко (у
блогасферы — Будзімір)
абвясціў пра спыненне сваёй
галадоўкі. Заява блогера была
размешчаная на інтэрнэт-
старонцы Дэмітрыя Галко ў
сацыяльнай сетцы «Жывы
Часопіс».**

Цяпер ужо былы галадоўнік патлумачыў прычыны такога

расшэння: «Просьбаў спыніць галадоўку стала так шмат, што далей ігнараваць іх прости не непрыстойна. Маці Мікіты Ліхавіда прыходзіла для гэтага да мяне дадому, бацькі іншых палітвязняў напісалі каlectyўную тэлеграму».

Будзімір зазначыў, што галадоўцы патрабуеца ўвага грамадскасці: «На жаль, ніякіх салідарных дзеянняў у падтрымку маіх патрабаванняў з боку як бы зацікаўленых асобаў я амаль не пабачыў. Я не кажу пра пікеты, мітынгі ці далучэнне да галадоўкі, але ж усухваляваныя і абуральныя калектыўныя лісты, напэўна, можна было бы куды трэба напісаць?» Да таго ж, піша блогер,

► ЧОРНЫ СПІС

ЗНОЎ ДЭПАРТАЦЫЯ

Альбіна ВІШНЕЎСКАЯ

Пры перасячэнні беларускай мяжы 20 красавіка была затрымана і адпраўлена назад ва Украіну Марына Цапок. Яна з'яўляецца памочнікам прадстаўніка Міжнароднай назіральнай місіі, што працуе ў Беларусі. За апошнія п'ятыя месяцы гэта трэцяя дэпартацыя міжнародных назіральнікаў.

Марыну знялі з цягніка, які ішоў з Кіева, на беларускай памежнай заставе «Цірух». Яна, як і яе калегі з місіі расіянін Андрей Юраў і ўкраінец Максім Кіцюк, трапілі ў «чорны спіс» замежных грамадзян, якім забаронены ўезд у Беларусь. Аб гэтым гаворыцца ў распаўсюджаным паведамленні

Міжнароднай назіральнай місіі, што здзяйсняе маніторынг за сітуацыяй з правамі чалавека ў Беларусі.

Прадстаўнікі Камітэта міжнароднага кантrolлю за сітуацыяй з правамі чалавека ў Беларусі, якія накіравалі місію для назірания, занясені ў спіс таксама, як правіла, афіцыйна не паведамляюцца, — адзначае Міжнародная назіральная місія.

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

ІНШАЯ БЕЛАРУСЬ

Сяргей САЛАЎЁЎ

Пасля выбуху ў мінскім метро Беларусь больш не будзе ранейшай. «Крыштальны сасуд» ляснуўся, і больш яго не збярэш. І справа не толькі ў выбуху. Наклалася шмат усяго, пачынаючы з дэфіцыту грэчкі. Грэчкі, якая ніколі ў незалежнай Беларусі не была дэфіцитам.

Памятаю, як нават у 1990-я гады ў кавамолцы мы малолі грэчку для таго, каб пачы бліны. Бліны з грэцкай муко. Но пшанічнай папросту ў продажы не было. Да чаго ж мы дакаціліся, што нават грэчка стала дэфіцитам?

Але ўвага прыцягнутая ўсё роўна да тэрэкту. Хіба магло быць інакш?

16 красавіка, падчас суботніка Аляксандра Лукашэнка заявіў, што капелюшы з некаторых асобаў ўсё ж паляццаць. Да адказнасці будзе прыцягнуты і тыя, хто не змог на належным узроўні прадухіліць тэракт у мінскім метро, заявіў Лукашэнка.

«Малайцы, спрацавалі вельмі аператыўна, але ёсць факты, якія стала магчымым. Гэта што — не пытанне? Пытанне. І там ёсць элемент вялікай расхлябанасці. Каго? Найбліжэйшым часам скажам. Яны таксама затрыманыя. Я сказаў дапытваць як злачынцаў. Яны маглі пацікаўца, якія чалаўек з сумкай велізарнай 20 кг нясе ўзрыйчатку, і ўсё гэта праходзіць міма міліцыі, міма работніка метро і гэтак далей», — цытуе Лукашэнку дзяржінфармагенцства БелТА.

«Добра, мы расслабіліся — грамадства. Але вы там стаіце для чаго? Гэта пытанне ёсць, і шмат новых пытанняў», — падкрэсліў прэзідэнт.

Паводле яго слоў, «калі б не галавацяпства асобных, мы б іх затрымалі раней па выбуху 3 ліпеня 2008 года». «Там быў ўчынены злачынства і служковымі асобамі», — адзначыў Лукашэнка, маючы на ўвазе тых, хто ў сілу сваіх службовых абавязкаў павінен быў прадухіліць тэракт.

«І я вам абяцаю, што мы літаральна да міліметра ўсё гэта пакажем і раскажем. Але тое, што атрымалася хутка раскрыць злачынства, — гэта факт», — сказаў прэзідэнт.

Канешне, галавацяпства. Як паведамляюць СМІ, галоўны падзраваны службовы судзей у войску з зімы 2009 па лета 2010 года. Як ён здолеў

Photo by MediaNet

пазбегнуць прымусовай дактылаксії, якую абавязкова павінны быўлі праўсці ўсе ваеннаабавязаныя? Як ён пазбегнуў дактылаксії ў войску? Тым больш, што ён жа мужчына, а зараз нават у жанчын, у якіх стаіць штамп «ваеннаабавязаная — медсястра» таксама бяруць адбіткі пальцаў!

Лукашэнка абсалютна ўпэўнены, што менавіта затрыманы ўчыніў тэракт у метро. Кіраўнік дзяржавы расказаў, што першым быў раскрыты не тэракт у метро, а выбух, учынены 3 ліпеня 2008 года каля стэлы «Мінск — горад-герой». «Калі ў яго ўзялі адбіткі пальцаў, мы ж яшчэ не ведалі — ён, не ён, і зверылі з базай даных, убачылі, што яны супадаюць. І ён адразу сказаў: так, гэта я зрабіў (выбух 3 ліпеня 2008 года), расказаў ўсё, што ўжо следства ведае, па секундах, па хвілінах. Потым ён на здзілленне прама сказаў, што і выбухі ў Віцебску, і ў метро — справа яго рук», — паведаміў кіраўнік дзяржавы.

Следства кажа, што галоўнаму падзраваному не больш за 25 гадоў. Што выбухоўка была вельмі прафесійная. Ці сапраўды чалавек, якому на момант 2011 года 25 гадоў, а значыць, на момант выбуху ў Віцебску было 19, здолеў самастойна вырабіць унікальную выбухоўку?

Ды такога не саджаць «на зону» трэба, а закрыць у сакрэтных лабараторыях Міністэрства абароны! Каб ён вынайшаў для нашага войска звычайную выбухоўку, больш эфектуўную за атамную бомбу.

А tym часам Беларусь спрабуе стабілізаваць эканамічную сітуацыю ў краіне. На тыдні Нацбанк прыняў раешненне аб зняці з 19 красавіка аблежавання па фарміраванні курсу беларускага рубля пры ажыццяўленні здзелак куплі і продажу замежнай валюты паміж банкамі і суб'ектамі гаспадарання. Акрамя таго, разглядаецца пытанне аб увядзенні дадатковай сесіі на валютна-фондавай біржы, дзе

плануецца сферміраваць рыначны курс рубля на аснове попыту і прапановы. Чакаецца, што потым на ўсіх сегментах рынку будзе ўстаноўлены адзіны абменны курс рубля.

Фінансавы аналітык Сяргей Чалы адзначае, што множнасць валютных курсаў без аблежавання ў той ці іншай форме на рынку наяўнай валюты не ліквідуе дэфіцит валюты для насельніцтва: «Так ці інакш трэба штосьці прыдумаць. Напрыклад, не даваць больш за 100 долараў у адны руки або яшчэ штосьці. А так сітуацыя не зменіцца», — лічыць Чалы.

Эканамічны суд СНД 20 красавіка задаволіў хадайніцтва Беларусі аб адкліканні іскавых патрабаванняў да Расіі аб неправамернасці зборнін пошлін на нафтапрадукты. Суд пастанавіў спыніць вытворчасць па гэтай справе.

Хадайніцтва ад імя беларускага боку заявіў на пасяджэнні Эканамічнага суда 20 красавіка міністр юстыцыі Віктар Галаванаў, паведаміла дзяржжаўнае агенцтва БелТА.

Як зазначаў міністр, зараз паміж Беларуссю і Расіяй вырашана пытанне аб незбіранні мытных пошлін на нафтапрадукты, што паставіла ўзаемаўзаемства ў Беларусь. Расійскі бок праводзіць неабходную працу па ратыфікацыі дакументаў аб фарміраванні Адзінай эканамічнай прасторы (АЭП).

«Беларускі бок лічыць неабходным адмовіцца ад патрабаванняў у судзе. Мы мяркуем, што гэта пайўльвае на ўмацаванне беларуска-расійскіх адносін», — сказаў Віктар Галаванаў.

У Расіі прымайка: «Нічога асабістага — проста бізнес». Здаецца, у Беларусі іншая прымайка: «Нічога асабістага і нікага бізнесу — проста палітыка». «Умацаванне беларуска-расійскіх адносін», — гэта проста слова, то бок, палітыка. А грошы — гэта грошы.

I, нарэшце, не трэба забывацца пра тое, пра што мы не павінны забывацца. Вызначаныя даты судовых працэсаў над Андрэем Саннікавым і Дзмітрыем Бандарэнкам. Саннікава будзе судзіць 27 красавіка ў судзе Партизанскага раёна Мінска. Эккандыдат з 19 снежня ўтрымліваецца ў СІЗА КДБ. Ён авбінавачваецца па артыкуле 293 Крымінальнага кодэкса Беларусі (масавыя беспарядкі), які прадугледжвае да 15 гадоў пазбаўлення волі.

Сябра яго ініцыятыўнай групы Дзмітрыя Бандарэнку будзе судзіць 26 красавіка ў судзе Першамайскага раёна Мінска.

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

ІГАР ФАМИН

Героямі гэтага тыдня сталі прадстаўнікі фінансава-еканамічнай сістэмы. Як перадае БелаПАН, у Міністэрстве эканомікі не выключаюць, што цэны на сацыяльна значныя тавары ў Беларусі будзе расці. Каментуючы пастанову Саўміна № 95, дзе зацверджаны пералік сацыяльна значных тавараў і паслуг, дырэктар дэпартамента цнавай палітыкі Міністэрства эканомікі Ігар Фамін паведаміў, што будзе зменены способы рэгулювання коштаў: пераход з фіксаваных на мінімальныя. Па яго словам, пералік тавараў, кошты на якія рэгулююцца Міністэрствам эканомікі, значна скараціўся і цяпер складае толькі 14 пазыцый. Сярод іх: хлеб, мяса, яйкі, малако, мукі, цукар, рыс і іншыя.

Ён нагадаў, што цяпер імпартёры атрымалі магчымасць свободнага цэнаваўварэння. «Ці будзе адпушчаныя цэны? Мы будзем імкнучца прыманіць рынакавыя механізмы, што дазволяюць як імпартёрам, так і беларускім вытворцам забяспечыць бясплатную працу і разам з тым забяспечыць даступнасць тавараў», — адзначыў Фамін. Ён таксама падкрэсліў, што для стрымлівання росту коштаў «есць некалькі механізмай, у тым ліку аныма-напольнае заканадаўства і магчымасць гандлёвой ініцыятыў».

Фамін патлумачыў, што значны рост коштаў на крупныя прыхватнасці на проса, адбыўся з-за росту контрактных коштаў і з-за таго, што імпартёры закладваюць у кошт валютныя рызыкі.

МІКАЛАЙ ЛУЗГІН

Голасам Нацбанка на гэтым тыдні стаў першы намеснік старшыні праўлення Нацыянальнага банка Мікалаі Лузгін. Ён заявіў аб прынятых мерах на галіне фінансавай палітыкі, якія не называюцца дэвалюцыяй, але не надта далёка ад гэтага тэрміна. Урад і Нацбанк дамовіліся легалізаваць «ценявы» абменны курс беларускага рубля, які склаўся ва ўмовах дэфіциту замежнай валюты. Рынкавы курс будзе фармавацца на альтэрнатыўнай гандлёвой сесіі Беларускай валюта-фондавай біржы, піша «Радыё Свабода». Раней на пазабіржавым рынку курс мог адхіляцца ад афіцыйнага толькі на 10%. На наступным тыдні беларуская валюта-фондавая біржа правядзе першую альтэрнатыўную таргі для вызначэння рынкавага курсу рубля. Ён можа скласці каля 3800–3900 рублёў за доллар, прыкладна такі шэры курс існуе ў разліках паміж прадпрымальнікамі. На біржы будзе ўведзена другая гандлёвая сесія, дзе абменны курс будзе ўсталёўвацца на рынковых умовах, зыходзячы з попыту і прапановы юрыдычных асобаў.

Пры гэтым дзеяны біржавыя механізмы вызначэння афіцыйнага курсу захаваеца. Гэта значыць, афіцыйны курс будзе вызначацца на асноўных таргах, зыходзячы з прапановы ў рамках абавязковага продажу часткі валютнай выручкі. Тут Нацбанк захавае механізм аблежавання задавальнення попыту для крытычнага імпарту (газ, медыкаменты) і пагашэння валютных крэдытаў.

АЛЕНА ЛЕЎЧАНКА

Адзін з лідараў жаночай зборнай Беларусі Алена Леўчанка разам з калегамі на кракаўскай «Вісле» стала чэмпіёнкай Польшчы пасля перамогі ў фіналнай серыі. Алена была прызнаная самым камандным гульцом фіналнай серыі польскага першынства.

У фінале польскага першынства сустрэліся дзве беларускі — Леўчанка і яе каманда «Вісла» супрацьстаялі камандзе «Польковіц», за якую выступае капитан жаночай зборнай Наталля Трафімава.

Дарэчы, у мінулым годзе Алена Леўчанка атрымала прызнаная не толькі як выбітная спартсменка, але і як прыгажуна. Паводле вядомага амерыканскага часопісу «Jezebel Magazine», яна ўвайшла ў спіс 36 найбольш прыгожых гардзян Атланты.

Галоўнымі крэйтэрамі адбору стаў пошук людзей, чия ўнутраная прыгажосьць была на такім жа высокім узроўні, як і знешняя. «Атланта — прыгожы горад, у якім мноства такіх жа прывабных неардынарных гардзян. Гэта спартсмены, акцёры, мастакі, учынкі якіх поўныя дабрыні, веры і любові», — піша выданне. Беларуска Алена Леўчанка трапіла ў гэты спіс, бо выступае за клуб WNBA Atlanta Dream.

▶ АЗБУКА ПАЛІТАЛОГІІ

ПАД ВЕТРАЗЯМІ ПРОСТЫХ РАШЭННЯЎ

Сяргей НІКАЛЮК

Ёсць такая выдатная футбольная стратэгія — называеца «бі-бяжы». Яна ўніверсальная. Яе сучасны палітычны аналаг — байкот-дялог.

На мінульм тыдні я наведаў мерапрыемства, на якім дыскутувалі суаўтары дзвюх канкуруючых стратэгічных канцэпцый: байкоту і дыялогу. Падчас дыскусіі прагучала сэнтэнцыя: «У Беларусі сацыялогіі няма». Ну што тут скажаш? Не пащенавала беларусам, як у свой час не пащенавала грамадзянам СССР. Памятаеце? «У СССР сэксу няма».

Адкрытым слоўнікам. «Сацыялогія — гэта наука аб грамадстве, сістэмах, што складаюць яго, заканамернасцях яго функцыянавання і развіцця». Няма сацыялогіі — няма і ведаў аб грамадстве. Але тады, прабачыце, пра якія палітычныя стратэгіі можна весці гаворку?

Мы заўсёды аналізуем факты, абапіраючыся на пэўныя тэорыі, нават калі паняцця не маєм пра іх існаванне, пакрошу замест навуковых тэорый мы выкарыстоўваем побытавыя. Да прыкладу, ці шмат каму з чытачою «НЧ» вядомыя працы швейцарскага пісчолага Жака Піажэ? Думаю — адзінкам. Ну і што? Мы і без Піажэ выдатна даем рады выхаванню сваіх дзяцей. Праўда, спецыялісты сцвярджуюць, што практычна кожнае дзіця да пэўнага ўзросту — патэнцыйны геній. Калі гэта сапраўды так, то дзе ж беларускія геніі? Яны сталі ахвярай педагогічнага невуцтва сваіх бацькоў.

Чалавек з сур'ёзнымі прапановамі

Але я залез у нетры. Калі апазіцыйны палітык адмаўляе беларускай сацыялогіі ў праве на існаванне, то ён мае на ўвазе, што ў рэспубліцы адсутнічае *правільная сацыялогія*, г.зн. сацыялогія, якая *правільна* вымірае рэйтывінгі. Яго цікавасць да сацыялогіі далей рэйтывінга не ідзе. Грамадствам ён не цікавіцца. Ён палітык, і ўсе яго памкненні скіраваны на змену існага палітычнага рэжыму. Ён ведае, што ў Беларусі аўтарытарны палітычны рэжым, а на Захадзе — дэмакратычны. Ён

прыхільнік дэмакратыі, якая разумее змену ўлады праз механізм выбараў. Як гэта адбываецца на практицы, ён шмат разоў бачыў па канале «Еўраплюс».

Але ў Беларусі няма не толькі сацыялогіі, здолныя правільна вымяраць рэйтывінгі, але няма і выбараў у заходнім сэнсе. Для таго, каб айчынныя выбарчы стандарт падняць да ўзроўню заходняга, неабходна, паводле агульнага апазіцыйнага меркавання, змяніць выбарчае заканадаўства. Барацьба за яго змену — важны сегмент апазіцыйнай працы. Пад «ціскам» апазіцыі ўлада ў 2009 годзе разгарнула бурную дзейнасць па дэмакратызацыі заканадаўства. Вынік не прымусіў сябе доўга чакаць: калі ў 2002 годзе за два месяцы да пачатку галасавання ў роўныя ўмовы для ўсіх кандыдатаў у дэпутаты мясцовых саветаў верылі 24% рэспандэнтаў, то ў 2010 годзе — 45% (па дадзеных НІСЭПД). Як той казаў, за што змагаліся...

Выбары і ўлада ў Беларусі разведзеныя як у часе, так і у просторы. Нічога новага ў гэтым сцвярджэнні няма. Гэта азбукавая думка, аднак засвойваецца яна ў нас з цяжкасцю. Тому спашлося на імпартны аўтарытэт: «Нашто наогул ва ўмовах аўтарытэрыйму праводзяцца выбары. Найбольш кампактнае, але пры гэтым дбайна па-эмпірычнаму абурнтуванае тлумачэнне дae Beатрыса Magalonі (Beatrix Magalonі) у некалькіх артыкулах, дзе яна пераканаўча паказвае, што адзіны фактар, які тлумачыць распаўсюджанне электаральнага аўтарытэрыйму на працягу апошніга дзесяцігоддзя, — гэта міжнародныя канцэкт. Электаральны аўтарытэрыйм заахвочваецца інвестарамі, ён заахвочваецца ўрадамі вядучых заходніх краін як прыкмета пэўнай лібералізацыі рэжыму. Электаральны рэжым разглядаюцца інвестарамі як больш стабільны, а значыць — больш падыходзячы для інвестыцый, чым неэлектаральны (Рыгор Голасаў, палітолог).

А зараз вернемся на родную глыбку. 6 красавіка старшыня АГП Анатоль Лябедзька быў адпушчаны з СІЗА КДБ пад падпіску пра нявыезд. На наступны дзень ён ужо даў шэраг інтэрв'ю. Пра што? Зразумела, пра будучыя выбары: «Я прыйшоў з тым, каб мы зрабілі сур'ёзную прапанову, якая тычыцца новых правіл вядзення выбарчых кампаній. Калі мы сур'ёзна не змянім выбарчае заканадаўства і правадрэзняльную практику, я не бачу сэнсу для ўдзелу ў выбарчых кампаніях».

У сілу зразумелых прычын Анатоль не ўдзельнічаў у «страцігічнай» дыскусіі, якая разгарнулася. Ён яшчэ не паспейшіў увайсці ў курс падзеі, што некалькі разоў і адзначыў у сваіх інтэрв'ю, але для фармулёўкі стратэгічнай мэты яму гэлага і не патрэбна. Усе выслікі павінны быць націраваны на выбарчую кампанію: у ёй варта ці прыняць удзел, ці байкатаўца.

Аддайце, калі самі не можаце

На мерапрыемстве, з якога я пачаў «Азбуку паліталогіі», адзін з выступаючых марна згадаў «Аранжавую рэвалюцыю». Для беларускай апазіцыі яна стала тым «вобразам жаданага заўтра», дзеля якога варта жыць і змагацца. Аднак тое, што ў свой час дало багатыя парасткі на ўкраінскім чарназёме, не так проста перанесці на айчынны суглінок. «Аранжавая рэвалюцыя» — класічны прыклад межэлітнай разборкі, калі адзін з бакоў наўпрост звязраеца за падтрымкай да насељніцтва. У гэты момант свая роля ў палітычным спектаклі з'яўляецца і ў прадстаўнікі дэмакратычнай апазіцыі, але не варта пераацэніваць яе значэнне.

Дэмансранты, што прымусілі пэўную ўладную групоўку саступіць, разышліся па дамах. Майдан перамог, і яго перамога скончылася паразай. Сучасная дэмакратыя — гэта дэмакратыя

удзелу. У сваёй знакамітай сарбонскай лекцыі «Што такое нацыя?» у сакавіку 1882 года Эрнест Рэнан пропанаваў актуальную і да гэтага часу формулу: «Нацыя — гэта штодзённы плебісцит». Ёсць яшчэ адно выдатнае вызначэнне нацыі, яно належыць Карлу Дэйчу: «Нацыя — гэта грамадства, якое авалодала дзяржавай». Злучаны разам два вызначэнні дазваляюць нам спасцігнуць глыбіню праблемы.

Зразумела, што за кошт аднаразовага мерапрыемства, нават калі ў якісці такога выступае «аранжавая рэвалюцыя», з аўтарытарнай сучаснасці ў дэмакратычную будучыню не заехаць. За кароткі тэрмін можна перапісаць канстытуцыю, але «перапісаць» грамадства нельга. Але калі паміж узроўнямі дэмакратычнасці канстытуцыі і грамадства ўтворыцца занадта вялікі зазор, то такая канструкцыя робіцца няўстойлівой. Натуральная, падгандиль даводзіцца канстытуцыю пад грамадствам, а не наадворт. Пасля рэвалюцыйнай эйфары пачатку 90-х працэс усушкі і ўтрускі канстытуцыі быў праведзены практична ва ўсіх постсавецкіх рэспубліках, за выключэннем прыбалтыскіх.

7 красавіка старшыня АГП паведаміў, што, калі знаходзіцца за кратамі, ён спрабаваў прац следчых пераканаць уладу аддаць «апазіцыі эканамічны блок, калі самі не можаце». Тут нам зноў давядзенца звязрнуцца да слоўніка. «Эканоміка — гаспадарчая дзейнасць грамадства, а таксама наогул сукупнасць адносін, якія складваюцца ў сістэме вытворчасці і размеркавання».

Эканоміка — гэта не пра тоны і працэнтныя стаўкі. Эканоміка — гэта пра людзей, дакладней, пра адносіны, у якіх людзі ўступаюць паміж сабой падчас грамадской вытворчасці. Эканамічная, палітычная і сацыяльная сферы ўтвараюць адзіны комплекс, у якім усе троі складовыя часткі цесна прыгнаныя адна да адной. Гісторычна так склалася, што наші адзіны комплекс склалася

матэрыялам, імя якому — улада. Нездарма сацыёлаг Юры Левада парадыноўваў савецкое грамадства з гарохам, змешчаным у мяшок дзяржавы. Калі мяшок прыбраць, то наступствы гэтага дзеяння для грамадства прадказаць нескладана. Напачатку 90-х гадоў мы гэта і назіралі.

Перш чым прыступаць да рэформаў «еканамічнага блока», неабходна ясна ўяўляць сабе, як функцыяне ўесь «адзіны комплекс». У чарговы раз зварнуся да цытавання: «Маё глыбокае перакананне палігае ў тым, што асноўны пасыл рэфарматарства — тое, што для рэфарматара не мае значэння рэальны стан аўекта рэфармавання. Яго цікавіць толькі той стан, да якога аўект прыйдзе ў выніку рэфармавання». Гэта Сымон Кардонскі, адзін з аўтараў тэорыі «адміністрацыйнага рынка». Спадзяюся, праз прызму гэтай тэорыі ў мене будзе магчымастъ зірнуць на рэальный стан беларускага аўекта рэфармавання ў адной з найбліжэйшых «Азбук паліталогіі».

Я, сын артылерыста, з дзяцінства ведаю азбукавую ісціну: каб патрапіць у цэль, неабходна ведаць не толькі яе каардынаты, але і сваё ўласныя. Без прывязкі да мясцовасці стральба (рух і да т.п.) не можа быць **мэтанакіраванай**. Таму любая стратэгія павінна пачынацца з вызначэння ўласных каардынат.

Непрыемныя нечаканасці

А зараз трохі памарым. Уявіце сабе, што незалежныя сацыёлагі **раптам** зафіксавалі **правільныя** рэйтывінгі, улада **раптам** пагадзілася на сумленныя выбары, прайграла і **раптам** прызнала сваю паразу. Самае цікавае, што такая сітуацыя ў прынцыпе магчымая, але складзенца яна не пад ціскам апазіцыі, а пад ціскам працэса ў самой уладзе.

І вось у Дом ураду ўрачыста заязджае «каманда прафесіяналаў». З чаго яна пачне? Калі вы думаеце, што з рэформаў, то патрапіце пальцам у неба. Яна пачне з канстатациі двух банальных фактаў: па-першае, дзяржаваўная казна пустая; па-другое, яе рашэнні дзяржаваўная чыноўнікі на месцах сабатуюць. З гэтым стандартным наборам праблем у свой час сутыкнуўся Гамсаходрый ў Грузіі і Эльчыбей у Азербайджане. А інакші я быць не можа, аўтарытарная улада пры поўных дзяржаваўных засеках выбары не прайграе.

Далей адкрыцці на галовы чальцу «каманды рэфарматараў» пасыплюцца як з рога дасцатку. Адно з галоўных адкрыццяў — раскол у грамадстве, ці, на мове культуролагаў, «адсуненасць базавага кансенсусу». У беларускага расколу каштоўнасная прырода, каштоўнасці ж, як вядома, не могуць быць прадметам дыскусіі. Калі камусыці падабацца поп, а камусыці пападзя, то і амбяркоўваць тут няма чаго. У такіх умовах парламент з месца ўзгаднення інтарэсаў ператвараецца ў сваю супрацьлегласць, што мы і назіралі на прыкладзе Вярховных Саветаў у першыя гады незалежнасці. Паўтарыць досвед краін Усходняй Еўропы ў нас не атрымаецца. На пачатковым этапе рэформаў ад такай глыбіні каштоўнаснага расколу ў грамадстве іх Бог бараніў.

(працяг будзе)

▶ ПРАВЫ ЧАЛАВЕКА

МУЗЫКА ЗА КРАТАМИ

Таццяна ШАПУЦЬКА

«На месцы майго Дзімы мог апнынца любы з 40 тысяч звычайных людзей, што выйшли на плошчу 19 снежня», — раз за разам пайтарае Клаудзія Буланава. Яе сын не ўваходзіць у палітычныя партыі ці апазіцыйныя моладзевыя арганізацыі. Тым не менш, хлопец ужо трэці месяц сядзіць на Валадарцы па адвінавачанні ва ўдзеле ў масавых беспарадках.

Дзесяць дзён пекла

Першыя дні пасля арышту сына Клаудзія Буланава забудзе няхутка. «Дзіма пайшоў праводзіць сваю дзяўчыну (прынамі, мне так сказаў), увечары тэлефонуе: «Мама, я ў аўтазаку». Я і слова такога ніколі не чула. Пазней ператэлефанаваў: «Я на Акрэсціне, у мяне разбітая галаўа. Шукай мяне праз міліцыю». Я злавіла таксоўку, прыехала пад сцены ізялятара, а там дзесяткі аграмадных машын — тых самы аўтазакаў, — узгадвае жанчына noch 19 снежня. — Я падышла да людзей, адзін мужчына сказаў мяне: «Запомніце слова «Вясна». Гэта пазней я ўжо даведалася, што існуе такі праваабарончы цэнтр «Вясна», а тады я была ў паніцы. Што рабіць? Куды звяртацца? Першыя дзесяць дзён я жыла як у пекле».

Адбыўшы дзесяць сутак адміністрацыйнага арышту, сын вярнуўся дадому. «А праз пайтара тыдні яго выклікалі ў міліцию на допыт. Дзіма папрасіў даслаць позыву, яму сказалі пачакаць дома — маўляў, ніякіх проблем, зараз прывязем. Прыйехалі нейкія людзі ў цывільным, нават не паказалі папер, і вывелі з кватэры. Апошні раз Дзіма патэлефанаваў пасля допыту, голас гучак, што яго адвінавачваюць у масавых беспарадках. Следчы і дзяяжурны адвакат разам на яго кръгчалі, у выніку ён падпісаў частковое прызнанне. Паказалі артыкул і сказалі: «Твае дзеянні патрапляюць пад гэтую фармулёўку. Падпіши частковое прызнанне — выйдзеш». Не выйшаў... — выгукнае Клаудзія Буланава.

«У 18 гадоў сам пайшоў хрысціцца»

Сцены ў кватэры Буланавых упрыгожаныя пейзажамі — падарункамі сябровак-мастачак спадарыні Клаудзіі, рэпрадукцыямі «Нараджэння Венеры» Сандра Батыгэлі і «Троіцы» Андрэя Рублёва. Клаудзія Буланава — біёлаг, выкладае ва ўніверсітэце. «Я скончыла музычную школу па класе фартэпіяна, моя сястра — па класе скрыпкі, а Дзіма захапляеца гітара», — апавядзе Клаудзія Якаўлеўна, заўважаючы маю щікаўнасць да вельчнага чорнага піяніна ў зале.

Кожны дзень Клаудзія Буланава чытае Біблію

Прыгожы музыкі Дзмітрый Буланав

— Я ў дзяцінстве спрабавала адвесці Дзіму ў музычную школу, але чамусці яму не прыйшлося тое даспадобы. У восьмым класе ён сам пачаў займацца музыкай, і вось ужо больш за 10 гадоў Дзіма ёю жыве. Ён заўсёды быў самастойным. Нават хрысціца пайшоў сам у 18 гадоў: я была «партыйнаю дамай», хрысціць дзяцей не было прынята». Зараз на газетным століку ў былой «партыйнай дамы» — іконы, Евангелле, свечкі з Іерусаліма і фотаздымак сына. Кожную раніцу жанчына распацынае чытаннем Бібліі і малітвамі за сына і іншых бязвіна зняволеных.

Клаудзія Якаўлеўна кажа, што яе сын доўгі час не мог абраць паміж мэдыцынай і музыкай. «Ён у дзяцінстве захапляўся біялогіяй. Асабліва шкадаваў дыназаўраў за тое, што так заўчанска вымерлі. У памяць пра дыназаўраў вывучыў усе іх назвы па-лацінску. Раз прыйшоў да мяне, назваў па-лацінску нейкага дыназаўра і пытается: «Мама, а якія ў яго зубы: альвеаллярныя ці трубчатыя?» Паставіў мяне ў тупік. Дакарае: «Ты ж кандыдат навук — і не ведаеш, якія ў гэтага дыназаўра зубы?!» Я кажу: «Сыне, у мяне іншая вузкая спецыялізацыя. Адкуль жа мне ведаць, якія ў яго зубы?» Дзіма тады з такім гонарам пахваліўся, што зубы ў дыназаўра трубчатыя, і ўсё мне пра яго расказаў», — смяеща Клаудзія Буланава.

Хлопец скончыў медвучэльню, хацеў перад паступленнем у медыцынскі інстытут на свае вочы паглядзець, як працуе лекары.

А яшчэ хлопец пачаў пісаць па-беларуску. «Я перачытвала Караткевіча і на эмоцыях скончыла ліст сказам на беларускай мове. Ён напісаў у адказ слупок па-беларуску. А ў апошні раз — цэлы ліст! Я б і сама яму адказала па-беларуску, але пісала адказ у горадзе, дык не было слоўніка пад рукою», — шкадуе Клаудзія Буланава.

Мы абавязкова пераможам

Гаворачы пра сына, Клаудзія Якаўлеўна дэталёва ўзгадвае ягоны арышт, памятае даты ўсіх лістоў і скаргаў. А скаргаў было нямала — большая частка напісана з нагоды цяжкой хваробы Дзімы, што напаткала яго на Валадарцы, зваліла з ног літаральным сэнсে гэтых словаў.

«Адным ранкам Дзіма прости не змог устаць — не валодаў ногамі. Да гэтага ў яго хварэла горла, цёк нос — мяне гэта моцна напружвала, бо калісьці ў яго была рэуматычная ліхаманка як ускладненне прастуды. Mae дрэнныя прадчуванні спраўдзіліся — у яго апнынулася паўторная рэуматычная ліхаманка з захворваннем сэрца — эндардартыт», — патлумачыла Клаудзія Буланава. З вялікім цяжкасцямі жанчына дамаглася, каб сына цягам месяца перавялі ў Рэспубліканскую агульнасаматычную лякарню (шпіталь для вязняў), дзе яму распачалі лічэнне. Дзіма на

ногі ўстаў, але ж сэрца маци працягвае непакоіцца: «Дзіму нават не падабралі лекі. Замест таго, каб праверыць, якія яму падыходзяць, і мэтанакіравана знішчаць хваробу, яму праста ўсё колюць па чарзе, правяраючы, што эфектуе...

Клаудзія Буланава доўга распавядае пра лячэнне сына, жанчына патраціла шмат уласнага часу і грошай, каб дапамагчы сыну выжыць. Дзімітрыя лечаць ужо два месяцы, але яго жыццё працягвае знаходзіцца ў небяспечы. Клаудзія Буланава ўсміхаецца, узгадваючы адзін з лістоў-адпісак наконт лячэння сына. Адпісак было безліч, але гэта больш за ўсе іншыя ўразіла жанчыну сваёй нахабнасцю: «Я падрабязна апісала стан здароўя сына; напісала, якія я лекі набывала, з якімі лекарамі сустракалася, як лекар па маёй настойлівасці прыезджаў у турму аглядаць сына, змяняў яму дыягназ, і пыталася, якія далейшыя меры з таго боку будуть прынятые ў працэсе ягонага лячэння. Прыйшоў адказ: прости перапісаны ўесь мой ліст, і выстаўлялася гэта рабілі».

«Дзіма на акцыі асабліва не хадзіў, хоць палітыкай цікавіўся. Быў на Плошчы ў 2006 годзе, прыйшоў і зараз, але што будзе далей — нават не ўяўляю», — сумуе па каханым дзяўчыну Дзімы Надзея. Цяпер дзве мужчыны жанчыны спрабуюць адвяваць у неміласэрнага лёсу свайго Дзіму. «Мы з Дзімам дамовіліся, што будзем моцнымі. Я буду моцнай дзеля яго, а ён — дзеля мяне. Так мы абавязкова пераможам», — упэўнена гаворыць Клаудзія Буланава, запальваючы выратавальную свечку з Іерусаліма.

▶ ПАКАЗ

ГУЛЬНЯ Ў ВАЙНУШКУ

Андрэй РАСІНСКІ

19 красавіка на ўправе БНФ адбыўся паказ тэлевізійнага фільму «Гульня ў вайнушку», прысвечанага беларускай арміі. Фільм зняты на тэлеканале «Белсат» Антосем Цялежнікам.

Былы палітычны прызыўнік Франак Вячорка, які прадстаўляў карціну, пажартаў, што ён бы, на месцы Лукашэнкі, рэжысёра Цялежніка неадкладна арыштаваў, і выказаў надзею на бурную рэакцыю чыноўнікаў з Мініс-

терства абароны, якім даслаў стужку.

Фільм, даволі сціплы па масціцкіх якасцях, пабудаваны на гутарках з нядынімі прызыўнікамі, якіх у арміі «лекавалі» ад згубных палітычных перакананняў. Галоўны апавядальнік — Франак Вячорка, які дзеля гэтага зноў апранаў форму. Героямі стужкі таксама сталі маладафронтаваўцы Іван Шыла, Андрусь Цянюта, фатограф Сяргей Гудзілін.

Колішнія жаўнеры кажуць пра затарможанасць арміі, якая загразла ў савецкіх часах і захавала старую форму, але не мае сучаснай тэхнікі. Кажуць пра беларускую мову ў армії, дакладней, пра яе адсутнасць.

Гучыць шмат здзекаў з гаспадарча-паказушнай практикі, якой падмяняеца вайсковая падрыхтоўка. Вядзенца гутарка і пра дзедаўшчыну, якой, паводле міністэрскіх чыноўнікаў, у Беларусі няма.

Але кадры, схопленыя мацільнымі тэлефонамі, сведчаць, што ёсць. Увогуле, многія сцэны знятые самімі жаўнерамі на свае тэлефоны. А Франак Вячорка, каб распавесці пра рыштё акопаў, папросту залез са здымачнай групай на тэрыторыю свайгі бывалай часткі праз дзірку ў плоце.

Афіцыйная хроніка, навязліва пададзеная праз здзеклівую музыку, мантажуеца з аптыканай на вуліцах, дзе юнакі выказываюць пра вайсковы абавязак зусім неафіцыйныя думкі.

Пасля прагляду фільму адбылася дыскусія. Гледачы, пераважна прызыўнога веку, ухвалына казалі пра стужку. На папрок, што ўсё ў карціне ў чорным святле, Вячорка адказаў, што, каб праблемы вырашыць, трэба іх паказаць.

А праблемы сапраўды ёсць. І не толькі праблемы тэлевізіі, што спрабуе гуляць у вайнушку. Не толькі праблемы разумення, калі людзі з рознымі поглядамі глядзяць адзін на аднаго праз калочкі дрот.

Ёсць праблема нястворанай беларускай арміі.

Бо чыя ў Беларусі армія, калі жаўнер абяцаюць расстраліць за беларускую мову?

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

TV

25 КРАСАВІКА, ПАНЯДЗЕЛАК

- Новы Час**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.50 Навіны.
- 06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
- 07.05, 08.10, 18.50, 00.30 Зона Х.
- 07.30, 08.25, 11.50 «Дзялівое жыццё».
- 08.30 У свеце матара.
- 09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».
- 10.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».
- 11.00 Меладраматычны серыял «Зацымен-нэ» (Расія-Украіна). Заключчая серыя.
- 12.10 «Вандраванне ў закаханацца». Камедыяна меладрама (Расія).
- 14.15 Сінематэка.
- 15.20, 19.10 Навіны рэгіёна.
- 15.40 «OFF STAGE LIFE».
- 16.05 Nota Bene.
- 16.30 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
- 17.25 Прэм'ера. Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна). 1-я серыя.
- 18.25 «Акно ў Еўропу». Інфармацыйная праграма.
- 19.25 «КЕНО».
- 19.30 «Чарнобыльскі шлях». Відэафільм.
- 19.55 Камедыяна меладрама «Маргоша».
- 21.00 «Панарама».
- 21.45 «Камандзіроўка. Журналісцкае расследаванне».
- 22.00 «З чыстага ліста». Трылер (ЗША).
- 00.00 Інфармацыйна-забаўляльная праграма «Праверка чутак».
- 00.40 Дзень спорту.
- 00.50 Хакей для ўсіх.

- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
- 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
- 09.05 Контуры.
- 10.10 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
- 11.05 Навіны спорту.
- 11.10 Тэлечасопіс «Звяз».
- 11.50 «Спіс Гімлера».

- 12.20 «Дэтэктывы».
- 13.05 Навіны спорту.
- 13.10 «Кантрольны закуп».
- 13.45 «Модны прысуд».
- 14.50 «Зразумець. Прабачыць».
- 15.25 «Хану ведаць».
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
- 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 «Зваротны адпік».
- 18.55 «Чакай мяне».
- 20.00 Час.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 Ток-шоу «Адчынены фармат».
- 22.10 Фільм «Іспанскі англійскі».
- 00.35 «Крэм», Шматсерыйны фільм.
- 01.30 Начальная навіны.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
- 06.10 «Міншчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра настрою».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 08.30 «Тыдзень», I
- 09.35 «Вялікі сняданак».
- 10.10 «Гляць гісторый».
- 10.40 «Трымай мяне мацней!». Тэленавэла.
- 11.45 «Званая вячэр».
- 12.35 «Фантастыка пад грыфам «Сакрэтна».
- 13.50 «Зорны рынг».
- 15.00 Канцэрт М. Задорнова.
- 16.00 СТБ прадстаўляе: «КультУРА!».
- 16.50 «Рэпарцэрская гісторыя».
- 17.10 «Наша справа».
- 17.20 «Міншчына».
- 17.30 «Званая вячэр».
- 18.30 «Агонь кахання». Серыял.
- 20.00 «Сталічны падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечар, маляня».
- 20.30 Фільм «Артыстка». Расія, 2007 г.
- 22.55 «СТБ-спорт».
- 23.00 «Сталічны футбол».
- 23.30 Фільм «Аднакласнікі». ЗША, 2007 г.

- 06.30 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.
- 08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
- 09.00 Прыгодніцкі фільм «Легенда выспы Дэйра» (Расія).
- 11.05 Пра маства.
- 11.35 Школа рамонту.
- 12.35 «Ты - то, што ты ясі». Аздараўленчая праграма (Расія).
- 13.10 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
- 14.10 Серыял «Сіла прыцягнення».
- 15.05 Конкурс-віктарына «Дзеци новага пакалення».
- 16.10 Пазакласная гадзіна.
- 16.25 «Кулінарыя для дзяцей». Мультфільм.
- 16.35 Навіны надвор'я.
- 17.05 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).
- 18.00 Серыял «Ты маё жыццё».
- 19.05 Кінаапавесць «На вайне як на вайне» (СССР).
- 20.50 Калыханка.
- 21.05 Тэлебарометр.
- 21.10 Беларуская часіна.
- 22.20 Камедыяны серыял «Інтэрны».
- 22.55 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 23.35 Авертайм.
- 00.05 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
- 01.00 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).

- 07.00 «Раніца Расіі».
- 09.00 «Карціна свету».
- 09.55 Надвор'е на тыдзень.
- 10.00 «Пакой смеху».
- 10.25 «Ранішня пошта».
- 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
- 11.30 «Ефрасіння». Тэлесерывіял.
- 12.20 «Кулагін і партнёры».
- 12.50 «Казачкі не плачуць. Людміла Хіцяева». Документальны фільм.
- 13.50 Навіны - Беларусь.

26 КРАСАВІКА, АЎТОРАК

- Новы Час**
- 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.40 Навіны.
- 06.05, 07.10, 08.15 «Добрай раніцы, Беларусь!».
- 07.05, 08.10, 18.50, 01.35 Зона Х.
- 07.30, 08.30, 11.50 «Дзялівое жыццё».
- 08.35 «Арена». Праграма аб спорце.
- 09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».
- 10.05 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
- 10.50 Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна). 1-я серыя.
- 11.40 «Камандзіроўка. Журналісцкае расследаванне».
- 12.10 «Я памятаю...». Меладрама.
- 13.45 Відэафільм АТН.
- 14.05 Прэм'ера. «Радыёактыўныя вайкі Чарнобыля». Дак. фільм (Аўстрый-Германія).
- 15.20, 19.10 Навіны рэгіёна.
- 15.35 Патрабуецца.
- 15.50 Серыял «Ганнанчака» (Расія).
- 16.50 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
- 17.50 Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна). 2-я серыя.
- 19.25 «КЕНО».
- 19.30 «Сфера інтэрсаў».
- 19.55 Камедыяна меладрама «Маргоша».
- 21.00 «Панарама». Інфармацыйны канал.
- 21.35 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. Паўфінал. Шальке - Манчэстэр Юнайтэд. Прамая трансляцыя.
- 23.50 «Павадыр». Меладрама.
- 01.40 Дзень спорту.

- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
- 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
- 09.05 «Жыць здорава!».
- 10.20 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
- 11.05 Навіны спорту.
- 11.10 «Смак».
- 11.50 «Каралеўская раць. Трагедыі і таямніцы».
- 12.20 «Дэтэктывы».
- 13.05 Навіны спорту.

- 13.10 «Кантрольны закуп».
- 13.45 «Модны прысуд».
- 14.50 «Зразумець. Прабачыць».
- 15.25 «Хану ведаць».
- 16.10 Навіны спорту.
- 16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.
- 17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.
- 18.15 Навіны спорту.
- 18.20 «Шасцілія разам». Серыял.
- 18.55 «Хай кажуць».
- 20.00 Час.
- 21.00 Навіны спорту.
- 21.05 «Ханочкы мары пра далёкія краіны». Шматсерыйны фільм.
- 21.15 Фільм «Целаахоўнік Тэс».
- 00.05 «Несакрэнтныя матэрыйялы».
- 00.35 «Крэм», Шматсерыйны фільм.
- 01.30 Начальная навіны.

- 06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
- 06.10 «Міншчына».
- 06.20 «Раніца. Студыя добра настрою».
- 07.40 «СТБ-спорт».
- 07.45 «Раніца. Студыя добра настрою».
- 08.30 СТБ прадстаўляе: «Гаворыць і паказвае Мінск».
- 09.00 Фільм «Артыстка». Расія, 2007 г.
- 10.40 «Трымай мяне мацней!». Тэленавэла.
- 11.40 «Званая вячэр».
- 12.35 «Агонь кахання». Серыял.
- 13.50 «Турысты». Серыял.
- 14.40 «Рэдакцыя». Серыял.
- 15.35 «Ваеннае таемніца».
- 16.50 «Сталічны футбол».
- 17.20 «Міншчына».
- 17.30 «Званая вячэр».
- 18.30 «Агонь кахання». Серыял.
- 20.00 «Сталічны падрабязнасці».
- 20.10 «СТБ-спорт».
- 20.15 «Добры вечар, маляня».
- 20.25 «Даешнікі». Серыял.
- 21.30 «Спрапрадная гісторыя».
- 22.05 «Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 23.35 «Спорт-кадр».
- 00.05 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).

- 06.35 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.
- 08.05 Камедыяны серыял «Інтэрны».
- 08.40 Серыял «Ты маё жыццё».
- 09.40 Кінаапавесць «На вайне як на вайне» (СССР).
- 11.15 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Агляд тура.
- 12.10 Авертайм.
- 12.40 «Страсці па культуры».
- 13.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
- 14.25 Серыял «Сіла прыцягнення».
- 15.20 Мультсерывіял «Сямейка пірататаў».
- 15.45 Конкурс-віктарына «Дзеци новага пакалення».
- 16.50 Пазакласная гадзіна.
- 17.05 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).
- 18.00 Серыял «Ты маё жыццё».
- 19.05 Баявік «Рэйнджар з атамнай зоны» («Беларусьфільм»).
- 20.50 Калыханка.
- 21.05 Тэлебарометр.
- 21.10 Беларуская часіна.
- 22.20 Камедыяны серыял «Інтэрны».
- 22.55 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 23.35 «Спорт-кадр».
- 00.05 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).

- 07.00 «Раніца Расіі».
- 09.15 Прэм'ера. «Прамы эфір».
- 10.10 «Самагубства пасля Чарнобыля. Акадэмік Легасаў». Документальны фільм.
- 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Весткі.
- 11.30 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычна праграма.
- 11.45 «Кулагін і партнёры».
- 12.15 Тэлесерывіял «Смак гранату».
- 13.50 Навіны - Беларусь.
- 14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
- 15.25 «З новай хатай!». Ток-шоў.
- 16.20 «Кулагін і партнёры».
- 17.45 Тэлесерывіял «Пяць хвілін да метро».
- 18.50 «Ефрасіння». Тэлесерывіял.
- 19.50 Навіны - Беларусь.
- 20.30 Тэлесерывіял «Смак гранату».
- 22.20 Тэлесерывіял «Аператыўнікі. Хронікі забойнага аддзела. Новая версія».
- 23.20 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычна праграма.
- 23.45 «Весткі.ru».
- 00.05 «Сведкі».

- 06.30 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.
- 08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
- 09.00 Прыгодніцкі фільм «Легенда выспы Дэйра» (Расія).
- 11.05 Навіны - Беларусь.
- 12.20 Тэлесерывіял «Пяць хвілін да метро».
- 13.50 Навіны - Беларусь.
- 14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.
- 15.25 «З новай хатай!». Ток-шоў.
- 16.20 «Кулагін і партнёры».
- 17.45 Тэлесерывіял «Пяць хвілін да метро».
- 18.50 «Ефрасіння». Тэлесерывіял.
- 19.50 Навіны - Беларусь.
- 20.30 Тэлесерывіял «Смак гранату».
- 22.20 Тэлесерывіял «Аператыўнікі. Хронікі забойнага аддзела. Новая версія».
- 23.20 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сатырычна праграма.
- 23.45 «Весткі.ru».
- 00.05 «Сведкі».

- 06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
- 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
- 09.05 «Жыць здорава!».
- 10.20 «Мая жонка мяне прычаравала». Шматсерыйны фільм.
- 11.05 Навіны спорту.
- 11.10 «Смак».
- 11.50 «Каралеўская раць. Трагедыі і таямніцы».
- 12.20 «Дэтэктывы».
- 13.05 Навіны спорту.

- 06.30 Моладзевы серыял «Універ» (Расія).
- 07.00 ЛАДная раніца.
- 08.00 Тэлебарометр.
- 08.05 Серыял «Ты маё жыццё».
- 09.00 Прыгодніцкі фільм «Легенда выспы Дэйра» (Расія).
- 11.05 Навіны - Беларусь.
- 12.20 Тэлесерывіял «Пяць хвілін да метро».
- 13.50 Навіны - Беларусь.
- 14.30 «Аб самым галоўным». Ток-шоў.</

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

27 КРАСАВІКА, СЕРАДА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.40 Навіны.
06.05, 07.10, 08.15 «Добраі раніцы, Беларусь!».
07.05, 08.10, 18.50, 00.45 Зона Х.
07.30, 11.55 Дзяловое жыццё.
08.35 «Сфера інтэрсай». Эканамічна праграма.
09.10 Камедыйная меладрама «Маргоша».
10.05 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
10.50 Серыял «Маруся. Вяртанне».
11.40 Відэафільм АТН «Свято Міёрскіх зорак» цыклу «Зямля беларуская».
12.10 «Крызіс Веры». Меладрама (Расія).
14.05 «Акно ў Еўропу». Інфармацыйная праграма.
14.25 Інфармацыйна-забаўляльная праграма «Праверка чутак».
15.20, 19.10 Навіны рэгіёна.
15.35 «OFF STAGE LIFE».
15.50 Серыял «Ганнічка». Закл. серыя.
16.50 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).
17.50 Серыял «Маруся. Вяртанне».
19.25 «Спорплато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
19.30 «КЕНО».
19.35 Замельнае пытнанне.
19.55 Камедыйная меладрама «Маргоша».
21.00 «Панарама». Інфармацыйны канал.
21.35 Футбол. Ліга чэмпіёна УЕФА. Паўфінал. Рэал - Барселона. Прамая трансляцыя.
23.50 «Вінаваты па падазрэнню». Драма.
01.50 Дзень спорту.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добраага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Дайшнікі». Серыял.
09.30 «Лягушкі».
10.00 «Сапраўдная гісторыя».
10.40 «Трымай мяне мацней!». Тэленавэла.
11.35 «Далёкія сваякі».
11.40 «Званая вячара».
12.35 «Агонь хакання». Серыял.
13.50 «Турысты». Серыял.
14.40 «Рэдакцыя». Серыял.
15.30 «Паляванне на ізюбра». Серыял.
16.50 «Новыя падарожкі дыльтанта».
17.20 «Міншчына».
17.30 «Званая вячара».
18.30 «Агонь хакання». Серыял.
20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
20.10 «СТБ-спорт».
20.15 «Добры вечар, маляня».
20.25 «Дайшнікі». Серыял.
21.30 «Дінскі і мінчане».
22.05 «Дабро пажаліца».
22.55 «СТБ-спорт».
23.00 «Паляванне на ізюбра». Серыял.
00.00 «Водбліскі». Серыял.
06.35 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).

07.00 ЛАДная раніца.
08.00 Тэлебарометр.
08.05 Камедыйны серыял «Інтэрны».
08.40 Серыял «Ты маё жыццё».
09.40 Дэтэктыў «Прыступіць да ліквідацыі» (СССР). 1-я серыя.
11.00 Спорт-кард.
11.25 «Рэпарцёр «Беларускі часіны».
12.15 Медычныя таемніцы.
12.50 Медычныя таемніцы +.
13.05 Гадзіна суду. Справы сямейныя.
14.10 Серыял «Сіла прыцягнення».
15.00 «Ты - тое, што ты ясі!». Аздараўленчая праграма (Расія).
15.35 Конкурс-віктарына «Дзеци новага пакалення».
16.40 Пазакласная гадзіна.
16.55 «Кулінарыя для дзяцей». Мультфільм.
17.05 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).
18.00 Серыял «Ты маё жыццё».
19.05 Дэтэктыў «Прыступіць да ліквідацыі» (СССР). 1-я серыя.
20.25 Кальханка.
20.45 Тэлебарометр.
20.50 Беларускі часіна.
21.55 Камедыйны серыял «Інтэрны».
22.30 Моладзеўы серыял «Універ» (Расія).
23.10 Рэальны свет.
23.40 Серыял «Анатомія Грэй-5» (ЗША).

22.20 Тэлесерыял «Аператывнікі. Хронікі забойнага аддзела. Новая версія».
23.20 Навіны - Беларусь.
23.30 «Весткі.ru».
23.50 Прэм'ера. «Цар-Бомба. Апакаліпсіс па-савецку». Документальны фільм.

06.05 Інфармацыйны канал «НТВ раніцай».

08.35 «Гісторыя ўсерасійскага зману».

09.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

10.00 Сёння.

10.20 «Дачны адказ».

11.20 «Чыстасардечнае прызнанне».

12.05 «Да суду».

13.00 Сёння.

13.25 «Пракурорская праверка».

14.25 «Давайце мірыца!».

15.15 «Справа густу».

15.40 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

16.00 Сёння.

16.30 Серыял «Вуліцы пабітых ліхтароў».

18.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

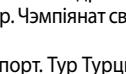
19.00 Сёння.

19.35 Прэм'ера. Серыял «Дэманы».

22.30 «Капітал. RU».

23.25 «Прыгоды двух італьянцаў у Расіі».

00.20 «Вочная стаўка».

09.30 Экстремальныя віды спорту. Freeride Spirit. Часопіс.

09.45 Веласпорт. Аднадзёнка. Льеж - Бастон - Льеж.

10.55 Спартовае вандраванне. Часопіс.

12.00 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/4 фіналу.

15.00 Веласпорт. Тур Турцы. Этап 4-ы.

16.30 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/4 фіналу.

17.45 Фігуранае катанне. Чэмпіянат свету.

Пары. Кароткая праграма. Москва (Расія).

22.00 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/4 фіналу.

00.00 Еўраспорт для планеты. Часопіс.

00.30 Конны спорт.

01.10 Футбол. Матч тыдня. Часопіс.

01.15 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/4 фіналу.

23.25 Гарачы каментар.

07.00 Аб'ектыў.

07.20 Гарачы каментар.

07.30 «Фальшываманетнікі. Вяртанне «Зграй», серыял: 2 серыя.

08.20 «Кансультатыў ў ружовым садзе», серыял: 34 серыя.

09.15 «Эміль з Лёнэбэр'», серыял: 1 серыя.

09.40 Праект «Будучыня».

10.10 Рэпартэр.

10.35 «Чарнобыльскія званы», дак. фільм, 1996 г., Польшча.

11.35 Асабісты капітал.

11.50 Гісторыя пад знакам Пагоні.

12.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

12.05 «Фальшываманетнікі. Вяртанне «Зграй», серыял: 2 серыя.

12.50 «Кансультатыў ў ружовым садзе», серыял: 34 серыя.

13.45 «Эміль з Лёнэбэр'», серыял: 1 серыя.

14.10 Праект «Будучыня».

14.40 Рэпартэр.

15.05 «Чарнобыльскія званы», дак. фільм, 1996 г., Польшча.

16.00 Два на два (тэледыскусія).

16.30 «Дарога да пекла. Атрута», дак. фільм, 2008 г. Беларусь.

17.00 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

17.05 «Эміль з Лёнэбэр'», серыял: 2 серыя.

17.30 «Каханне, здрада, жарсць», серыял.

18.20 Беларусы ў Польшчы.

18.35 «Геркулес», дак. фільм, Польшча.

19.10 Сальда (эканамічнае праграма).

19.30 Аб'ектыў (агляд падзеяў дня).

19.35 Гарачы каментар.

19.45 Кальханка для самых маленёкіх.

19.50 На колах.

20.15 Навігатор.

20.35 Вагон.

20.40 Госць «Белсату».

21.00 Аб'ектыў (галоўнае выданне).

21.20 без рэтуши: «Чарнобыльскія шляхі прафесара Бандажэўскага», рэпартаж, 2010 г., Польшча.

21.45 Два на два (тэледыскусія).

22.10 «Дэкалог, два», маст. фільм, 1990 г., Польшча.

23.05 Аб'ектыў.

23.25 Гарачы каментар.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.
06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
09.05 «Жыць здорава!».
10.20 «Мая жонка мяне прычараўала».
11.05 Навіны спорту.
11.10 «Смак».
11.50 «Маніфест Жылуновіча».
12.20 «Дэтэктыў».
13.05 Навіны спорту.
13.10 «Кантрольны закуп».
13.45 «Модны прысуд».
14.50 «Зразумець. Прабачыць».

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 «24 гадзіны».
06.10 «Міншчына».
06.20 «Раніца. Студыя добраага настрою».
07.40 «СТБ-спорт».
08.30 «Дайшнікі». Серыял.
09.30 «Ляг

29 КРАСАВІКА, ПЯТНІЦА

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,
15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.30

Навіны.

06.05, 07.10, 08.15 «Добрый раніцы, Беларусь».

07.05, 08.10 Зона X.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.35 Сфера інтэрсаў.

09.10 Камедыяна меладрама «Маргоша».

10.05 Серыял «Маршрут літасці» (Расія).

11.00 Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна). 4-я серыя.

12.10 «Знікненне». Дэтэктыўная меладрама (Расія).

14.05 Відэафільм «Берасцейскі арыенцір да зорак» цыклу «Зямля беларуская».

14.20 «Клуб рэдактараў».

15.20, 19.10 Навіны рэгіёна.

15.35 Вострасюжетны серыял «Апошняя рэпрадукцыя» (Расія). 2-я серыя.

16.35 Жаночае ток-шоў «Жыццё як жыццё».

17.35 Меладраматычны серыял «Маруся. Вяртанне» (Украіна). 5-я серыя.

18.35 «Зона X. Вынікі тыдня».

19.25 «КЕНО».

19.30 Камедыяна меладрама «Маргоша» (Расія).

20.30 Панарама.

21.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Беларусь-Канада. Прамая трансляцыя.

23.40 «Эпоха». Фільм «Парыжская школа. Мастакі з Беларусі». Часткі 3-я і 4-я.

00.40 Інфармацыйна-забаўляльная праграма «Правірка чутак».

01.05 Документальна-пазнавальны цыкл «У пошуках ісціны».

01.55 Дзень спорту.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

10.20 «Мая жонка мяне прычараўала». Шматсерыйны фільм.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Смак».

11.50 «Маўчанне карцін. У пошуках страчанага».

12.20 «Дэтэктывы».

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Кантрольны закуп».

13.45 «Модны прысуд».

14.50 «Зразумець. Пррабачыць».

15.25 «Хачу ведаць».

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Заручальны пярсцёнак». Шматсерыйны фільм.

17.05 «Слова жанчыне». Шматсер. фільм.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Чакай мяне». Беларусь.

18.55 «Хай кажуць».

20.00 Час.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Фабрыка зорак. Вяртанне».

23.30 Фільм «Дракула мёртвы і задаволены».

01.05 «Наша Белараша».

01.35 Начынная навіны.

06.00, 07.30, 10.30, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30
«24 гадзіны».

06.10 «Міншчына».

06.20 «Раніца. Студыя добра га настрою».

07.40 «СТБ-спорт».

07.45 «Раніца. Студыя добра га настрою».

08.30 «Дайшнікі». Серыял.

09.30 «Аўтапанарама».

10.00 «Гляці гісторыю».

10.40 «Трымай мяне макнай». Тэленавэла.

11.35 «Далёкія сваякі».

11.40 «Званая вячэра».

12.35 «Агонь кахання». Серыял.

13.50 «Турысты». Серыял.

15.30 «Паліванне на ізобра». Серыял.

16.50 «Рэпарцёрская гісторыя».

17.20 «Міншчына».

17.30 «Званая вячэра».

18.30 Ток-шоў «Лёс».

20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.20 «Добры вечар, малиня».

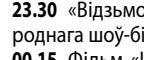
20.40 Фільм «Высокі бландын у чорным чаравіку». Францыя, 1972 г.

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «Гарачы лёд».

23.30 «Відзімко-невідзімко». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

00.15 Фільм «Інтэрдэйчынка». Швецыя - СССР, 1989 г.

06.00, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30

Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Жыць здорава!».

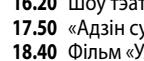
10.20 «Мая жонка мяне прычараўала».

Шматсерыйны фільм.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Смак».

11.50 «Маўчанне карцін. У пошуках страванага».

06.00 Нашы навіны (з субтрырамі).

16.15 Навіны спорту.

16.20 Шоў тэатра лёдовых мініяцюр.

17.50 «Адзін супраць усіх».

18.40 Фільм «Улюблёнцы Амерыкі».

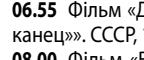
20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Клуб Вясёлых і Знаходлівых». Вышэйшая ліга.

23.20 «Пражэктарпэрсыхілтан».

00.00 Фільм «Карнік».

06.40 «Анфас».

06.55 Фільм «Джэк Васьмёркін - «амерыканец»». СССР, 1986 г. 1-я серыя.

08.00 Фільм «Высокі бландын у чорным чаравіку». Францыя, 1972 г.

09.35 «Давай пасправляем?».

10.35 «Мінск і мінчане».

11.10 СТБ прадстаўляе: «КультУРА!».

11.45 «Салдаты. Дзэмбель непазбежны!»

Серыял.

12.45 «Новыя падарожкі дылетанта».

13.20 «Відзімко-невідзімко». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

14.05 Фільм «Сем нявест яфрэйтара Збруева». СССР, 1970 г.

15.50 «Вялікі горад».

16.30 «24 гадзіны».

16.45 «Наша справа».

16.55 Чэмпіянат Рэспублікі Беларусь па футболе: ФК «Шахцёр» - ФК «БАТЭ». Прамая трансляцыя.

19.00 «Ля параднага пад'езду».

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «СТБ-спорт».

20.10 «Зорныя рынкі».

21.30 Фільм «Прыгажунчыкі». Германія, 2007 г.

23.40 Фільм «Прыгажунчыкі 2». Германія, 2009 г.

01.45 «Спецпрызн». Серыял.

07.45 Нашы тэсты.

08.20 Уёс аб бяспечы.

07.00 ЛАДная раніца.

08.00 Тэлебарометр.

08.05 Меладраматычны серыял «Ты маё жыццё» (Аргентына).

09.05 Меладрама «Рыфмуецца з хаканнем» («беларусьфільм»).

10.55 Час футбольу.

11.25 Кінаспробы.

11.45 Жывыя гук.

12.30 «Лабіранты: мураваныя замкі старынай Літвы».

12.55 Гаспадар.

13.25 Гадзіна суду. Справы сямейныя.

14.30 Пазакласная гадзіна.

14.45 Камедыяна меладрама «Анатомія Грэй-5» (ЗША).

15.40 Уёс аб бяспечы.

16.10 Меладраматычны серыял «Ты маё жыццё» (Аргентына).

17.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Германія - Расія. Прамая трансляцыя.

18.35 «Лабіранты: мураваныя замкі старынай Літвы».

19.00 Сінняя.

19.20 «Лініі добры дзеяні».

11.15 «Развод па-руську».

12.05 «Да суду».

13.00 Сінняя.

13.35 «Суд прысяжных: галоўная справа».

14.05 «Прафесія-рэпарцёр».

15.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

16.00 Сінняя.

16.30 Крымінальны серыял «Вуліцы пабітых ліхтароў»

1 ТРАУНЯ, НЯДЗЕЛЯ

07.35 Мультфільмы.
08.05 Нацыянальны арборачны тур «Ноўая хвала-2011» і «Дзіцячая Новая хвала -2011». Гала-канцэрт. Абранае. Частка 1-я.
08.45 «Зброя». Цыкл дакументальных фільмаў (Беларусь).
09.00, 12.00, 15.00, 19.00 Навіны.
09.10 «Арсенал».
09.40 У свеце матараў.
10.15 «Культурныя людзі».
10.45 Камедыйны серыял «Сваты-4» (Украіна).
12.10 «Кадрыля». Камедыя (Расія).
13.50 Сінематэка.
14.25 Футбол. Ліга чэмпіёнаў УЕФА. Відэа-часопіс.
15.15 Навіны рэгіёна.
15.35 «Веда нашых: Мікалай Мірны».
15.50 «Ванька Грэзны». Камедыя (Расія).
17.50 Суперлато.
18.45 Дакументальная-біяграфічны цыкл «Мая праўда» (Украіна).
19.45 «Спорлато 5 з 36». Забаўляльнае шоў.
19.50 «КЕНО».
20.00 У цэнтры увагі.
21.10 Хакей. Чэмпіянат свету. Швейцарыя-Беларусь. Прамая трансляцыя.
23.30 Прэм'ера. «Байкер». Меладрама (Расія).

14.05 АНТ прадстаўляе: «Брэйн рынг».
15.05 АНТ прадстаўляе: «Гарады-героі. Керч».
16.00 Нашы навіны (з субтырамі).
16.15 Навіны спорту.
16.20 АНТ прадстаўляе: «Давай ажнімся!».
17.25 АНТ прадстаўляе: «Эстрадны кактэйль».
18.45 «Вялікая розніца».
20.00 Контуры.
21.05 Фільм «Матч поінт».
23.25 Прэм'ера. Прыгоднікі фільм «Агара».

06.40 Фільм «Джэк Васьмёркін - камеры-канец», СССР, 1986 г. Заключная серыя.
09.00 СТБ прадстаўляе: «Гаворыць і паказвае Мінск».

09.30 «Аўтапанарама».
10.00 «Відавочнік прадстаўляе: самае смешнае».

10.50 «Вялікі сняданак».
11.30 «Салдаты. Дзэмбель непазбежны!» Серыял.

13.20 «Добры дзень, доктар!».
13.55 Фільм «Добры дзень і бывай». СССР, 1972 г.

15.40 Ток-шоў «Лёс».
16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Праўда».

17.30 Канцэрт М.Задорнова.

19.00 «Аўтапанарама».

19.30 «Тыдзень». Інфармацыйна-аналітычная программа.

20.40 Фільм «Паміж анёлам і нячысцікам».

Францыя, 1995 г.

22.40 Канцэрт ансамбля «Сябры».

00.55 «Эніс. Кубак М. Паўлава».

01.55 «Спецеўран». Серыял.

08.00 Дабравест.

08.25 Mір вашай хаце.

08.40 Іранічнае камедыя «Сардэчна запра-

шаем, або Старонім уваход забаронены» (СССР).

10.00 Медычныя таямніцы.

10.40 Медычныя таямніцы +.

10.55 Школа рамонту.

12.05 Тэлебарометр.

12.10 Нашы тэсты.

12.45 Кінаспробы.

13.05 «Правы чалавека».

13.20 Бухта капітанау.

14.00 Баявік «Замах». 3-я і 4-я серыі.

16.00 Футбол. Чэмпіянат Англіі. Прэм'ер-ліга. Арсенал - Манчэстэр Юнайтэд. Прамая трансляцыя.

18.00 Хакей. Чэмпіянат свету. Расія - Славенія.

20.00 Конкурс-віктарына «Дзеци новага пакалення».

21.05 «Навіны надвор'я».

21.40 Смешная часіна.

22.10 Камедыйная меладрама «Тэрмінал» (ЗША).

00.35 Культасвет.

01.10 Гандбол. Чэмпіянат Беларусі. Мужчыны. БГК ім.Мішкова - Дынама (Мінск).

07.00 Фільм «Гадкае качаня». 2011 г.

10.20 Камедыя «Максім Перапляціца».

12.10 Камедыя «Паласаты рэйс».

14.00 Весткі.

14.15 Юбілейны вечар Аляксандры Пахмутавай.

17.50 Прэм'ера. «Парад зорак». Святочны вечар.

20.00 Весткі.

20.25 «Танцы з Зоркамі». Гала-канцэрт.

00.00 Прэм'ера. «Добры вечар з Максімам».

07.40 Дзіцячая раніца на НТБ-Беларусь.

08.00 Сёння.

08.20 «У зоне асаблівай рызыкі».

08.50 «Першая перадача». Аўтамабільная программа.

09.20 «Ямо дома!».

10.00 Сёння.

10.20 «Баль на ўесь свет».

11.20 «Дачны адказ».

12.30 «Сеанс з Кашпіроўскім».

13.20 «Таямнічая Расія».

14.15 Вострасюжэтны серыял «Мядзведжы кут».

19.00 «Сёння».

19.30 Вострасюжэтны серыял «Мядзведжы кут».

00.10 «Футбольная ночь».

00.40 Парадынайна камедыя «Кінаспатканне».

09.30 Гоначная серыя Рэно. Гонка 1-я.

10.00 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/2 фіналу.

11.00 Футзала.

12.00 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. 1/2 фіналу.

13.45 Гоначная серыя Рэно. Гонка 2-я.

15.00 Веласпорт. Тур Турцыі. Этап 8-ы.

16.00 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. Фінал.

19.00 Футзала. Кубак УЕФА. Фінал.

20.15 Мотаспорт. Часопіс.

20.30 Снукер. Чэмпіянат свету. Шэфілд. Фінал.

21.00 Фігуране катанне. Чэмпіянат свету. Гала-канцэрт. Паказальныя выступы. Москва (Расія).

01.15 Веласпорт. Тур Турцыі. Этап 8-ы.

02.15 Мотаспорт. Часопіс.

07.00 Аб'ектыў.

07.15 Еўропа сёння (тэлечасопіс каналу «Нямецкая хвала»).

07.40 «Загадкі Мэрдака», дэтэктыўны серыял: 6 серыя.

08.30 «Машына зменаў», тэлесерыял: 7 серыя.

08.55 Калыханка для самых маленьких.

09.30 «Электравік», дак. фільм, 2005 г., Польша-Расія.

09.50 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).

10.00 Прыватная калекцыя (агляд культурных падзеяў).

10.20 Два на два (тэледыскусія).

10.50 Форум (ток-шоу): «Кошты жыцця на Беларусі».

11.35 «Падзенне жалезнай заслоны», 2009 г., дак. фільм, Германія: 4 серыя, «Літва».

12.30 Еўропа сёння (тэлечасопіс каналу «Нямецкая хвала»).

12.55 «Машына зменаў», тэлесерыял: 7 серыя.

13.25 Калыханка для самых маленьких.

13.55 «Адна рука не пляскае», маст. фільм, 2003 г., Чэхія.

15.40 «Права быць свабодным» (канцэрт альтэрнатыўнай музыкі Луцк-2007): выступ гурта «Neuro Dubel».

16.05 «Ранча», серыял: 52 серыя.

17.00 Прэс-экспрэс (агляд медыяў).

17.15 «Час гонару», серыял: 27 серыя.

18.10 Документальная гадзіна: «Ян Павал II і ягоны сябар», дак. фільм, Польша.

19.00 «Стараадаўнія інструменты Беларусі», дак. фільм, 2007 г., Беларусь.

19.10 Мойнік (лінгвістычна праграма).

19.20 «Minsk-Mixt-2008»: канцэрт гурта «Svet Boogie Band».

19.40 Калыханка для самых маленьких.

19.50 Гісторыя пад знакам Пагоні (спазнаваўчая праграма).

20.05 Прапавет (інфармацыйна-публіцыстична праграма).

20.30 Басанож на свеце (спазнаваўчая праграма).

21.00 Тыдзень у «Аб'ектыве».

21.30 Эксперт (інфармацыйна-аналітычна праграма).

22.00 Фільматэка майстроў: «Італьянец», маст. фільм, 2005, Расія.

ПАРАЛЕЛІ

АПЕРАЦІЯ «ПРЫМУСОВАЯ КААПЕРАЦІЯ»

Алег НОВІКАЎ

**Калі вас моцна закрану́й
крызіс, паспрабуйце
кампенсація свой стан
навінамі з сонечнай Кубы,
дзе справы яшчэ горшыя.
Не дарма пасля перапынку
ў 30 гадоў тут скліканы з'езд
Камуністычнай партыі Кубы.**

Пачаць трэба з гісторыі. Роўна 50 гадоў таму, ранішай 16 красавіка 1961 года, амерыканская авіяцыя нанесла ўдары па кубінскіх аэрадромах. 17 красавіка на бераг у Заліве свінняў пачалі высаджвацца кубінскія антыкастраўскія эмігранты — салдаты так званай брыгады 2506.

Кубінскае кіраўніцтва здолела хутка разабрацца ў сітуацыі і на-кіравала ў раён высадкі «гусанас» (так называлі контррэвалюцыянераў) сілы, дастатковыя для іх падаўлення. У выніку баёў конт-рэвалюцыянеры страцілі 82 (па іншых дадзеных — 115) чалавек забітымі і каля 1187 — палоннымі. Пазней палонныя былі выкуплены амерыканскімі презідэнтамі Кенедзі за 53 мільёна долараў.

50-гадовы юбілей гэтых гісторычных падзеяў кубінцы адзначалі па ўсім свеце. З той розніцай, што адны святкавалі, а іншыя сумавалі. У Маямі (цэнтр антыкастраўскай эміграцыі) чальцоў брыгады 2506 называюць не як інакш як «пакутнікамі за сва-боду». У іх гонар у Фларыдзе прыйшлі рознага кшталту жалобныя мерапрыемствы.

Прыкладна 150 кіламетраў на поўдзень ад Фларыды панавала іншая атмасфера. Па цэнтру Гаваны ў рамках вайсковага параду прамаршыравалі жаўнеры і маракі. Аднак цвіком юбілею, безумоўна, стаў з'езд адзінай зарэгістраванай у краіне Партыі камуністаў Кубы (РСС).

Хаця партыя была заснаваная ў далёкім 1965 годзе, кубінскія камуністы збраліся на свае з'езды толькі пяць разоў. Самі каstryсты

тлумачаць гэта тым, што іх партыя — не «масавая партыя», а «партыя рэвалюцыйнага авангарда», прадстаўнікам якога няма сэнсу збірацца без асаблівой справы.

Чамусыці да такога кшталту прахадных спраў адносіцца і пытанне кіраўніцтва. Пасля таго, як у 2006-м Фідель Кастро з-за хваробы фактывна пакінуў пасаду партынага лідара, гэтыя функцыі выконвае яго брат Рауль. Аднак у апошні толькі зараз вырашыў, што прыйшоў час адмовіцца ад прыстайкі «часова выконваючы абавязкі».

Па вялікім рахунку, тое, што абмяркоўваюць на з'ездзе, было вядома загадзя. Яшчэ напрыканцы лютага ўсе мясцовыя секцыі РСС атрымалі тэкст на 32 старонкі

— матэрыйялы будучага кангрэсу. Было праведзена 163 мільёны (такую лічбу агучвае газета «Granma» — орган РСС) сустрэчаў партыйцаў, на якіх аблікоўваліся праекты дакументаў. Галоўная частка тэксту была прысвечаная праблемам эканомікі. Па словам партыйных бонзаў, з'езд павінен «задаць новыя дэфініцыі кубінскай эканомікі».

Сітуацыя тут сапраўды жахлівая. Фінансавая сістэма Кубы знаходзіцца на мяжы калапсу. Знешні доўг Кубы — больш за 20 мільярдаў. Расці яму ўжо папросту не даюць, бо ўсім відавочна, што Куба — банкрут. Краіна штогод імпартуе тавараў на 14 мільярдаў долараў, а экспартуе — толькі на чатыры. Усе дружна

прызнаюць фіяска мадэлі паралельных валютаў. Яна ператварыла народныя песьні, якімі выплачваюць заробак звычайнім кубінцам, у фанцікі. Сярэдні заробак зараз складае 18 долараў ЗША.

Якое выйсце з сітуацыі бачаць камуністы? Аказваецца, звольніцца вялікую частку бюджетнікаў (1,8 з 4,9 мільёна занятых у гэтых сектары чалавек) і прымусіць іх развіваць прыватны сектар — як правіла, рознага кшталту дробных паслугі (прырульні, кафэ, сельскія кааператывы). Яшчэ адна «радыкальная рэформа» — машыны 1950-х гадоў выпуску можна будзе перадаваць пад прыватныя таксы.

Як кажуць афіцыйныя эканомісты, гэта не жарты. Тут ёсьць вялікія рэзервы. Толькі за апошні год 190 тысяч кубінцаў сталі індывідуальнімі прадпрымальнікамі або запісаліся ў кааператары.

Нейкім чынам гэта ўсё нагадвае нараджэнне кааператыўнага руху ў СССР. З тым улікам, што ў кааператары ў нас не запісвалі амаль гвалтоўна, звольняючы з працы.

Усе гэтыя інавацыі і павінны быті прапанаваць дэлегаты. Аднак у апошні момент у праграму з'езду мерапрыемства давялося ўносіць карэктывы — да Кубы дакацілася рэча паўстання ў арабскіх краінах. Асабліва ўлады палохае лівійскі сіэнар. Тым больш, на днях былы прэм'ер Іспаніі адкрытым тэкстам за-клікаў Захад пасля ліквідацыі Кадафі перакінуць флот NATO да кубінскіх берагоў для знішчэння тыраніі Кастро. Таму лагічным можна лічыць тэзіс Рауля Кастро, які ў прамове на з'ездзе заклікаў да ратацыі партынага кіраўніцтва. З гэтага часу 10 гадоў — максімальны тэрмін, які апаратчык РСС можа знаходзіцца на адной і той жа пасадзе.

Апазіцыйныя крок Рауля не ацаніла. Лідар апазіцыйнай Камісіі па праблемах правоў чалавека і нацыянальнага адзінства ў каментары для «Radio Marti» (апазіцыйная кубінская радыёстанцыя ў ЗША) звязтае ўвагу на тое,

што Рауль Кастро так даўно знаходзіцца пры ўладзе, што пасля падобных слоў у якасці прыкладу меў бы быць ў адстаўку. У дадзеным выпадку Рауль, як лічыць апазіцыя, папросту легалізуе яшчэ 10 гадоў свайго рэжыму, якія абяцаюць быць для яго вельмі цяжкімі.

Тут, праўда, ёсьць адно «але». З'езд павінен абраць другога сакратара. Раней усё было проста. Старшы брат — сакратар. Малодшы — намеснік. Цяпер трэба абраць кагосыць з боку. З улікам саліднага ўзросту братоў (Фіделью — 85 гадоў, а Раулю — 82) гэты нехта атрымае някепскія шансы стаць хутка першым. Праўда, скептыкі кажуць, што абранны на з'ездзе другі сакратар — патэнцыйныя нябожчыкі. Усе згадваюць, як закончыў жыццё папулярны генерал Арнальда Ачоа, адзін з легендарных удзельнікаў барацьбы супраць дыктатуры Батысты. Яго абвінавацілі ў гандлі наркотыкамі і расстралілі.

Парадак сальна, аднак з'езд крытыкуюць і некаторыя камуністы. У партыі склалася групоўка, якая лічыць прапанаваныя Раулем рэформы абсурдам. «У простых кубінцаў няма інвестицыйнага капіталу для пачатку свайго бізнесу, нават уяўлення пра рынкавыя адносіны няма», — кажа адзін з іх у інтэрв'ю нямецкаму выданню «Tageszeitung». Дададзім, што кубінскае фінансавае права не ведае нават такога тэрміну, як малыя крэдыты (такак банкаўская паслуга толькі-толькі з'явілася, аднак застаецца неразвітай з-за таго, што ў краіне існуе дзве паралельныя валюты).

Праўда, нават камуністы-арта-доксы згодны з тым, што трэба нешта мяняць. Гэта прытым, што сацыяльная тэматыка з'яўляецца адзінай, якая неяк легітымізавала рэжым у вачах грамадзян.

Застаецца дадаць, што ў згаданых дакументах з'езду РСС гаворыцца, нібы «Куба ў адрозненні ад іншых краін ніколі не будзе вырашана праблему крызісу шляхам шокавай рынкавай тэрапіі».

▼ ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

Беларусь апынулася на мяжы. Кошты растуць, абысцэнваеца. Па словах жыхароў Мінску, з прыліўкай крам ужо пачалі знікаць некаторыя імпортныя прадукты. Хоць маштабы цяперашняга крызісу пакуль не ясныя, прадчуванне бяды распаўсюджваеца, абастваючыся з-за загадкавага выбуху ў метро. Падобна, гэтая атака пахінула ўпэўненасць нязменнага кіраўніка Аляксандра Лукашэнкі, які пазіцыянуе сябе як адзінага гаранта бяспекі і стабільнасці. Беларусь цяпер шмат у чым залежыць ад падачак з-за мяжы. Незадаволенія відавочнай падробкай на прэзідэнцкіх выбарах у снежні і рэпрэсіямі супраць апазіціі, заходняй ўрады ўяўлі санкцыі супраць Лукашэнкі і амаль перапынілі адносіны з ім. І цяпер два галоўных донара Лукашэнкі — Расія і ЕС — падобна, пакінулі яго. Расійскія лідары, якія з апошняй гады часта ўступалі ў супяречнасці з

Лукашэнкам, паведамілі, што разважаюць пра прадстаўленне Беларусі крэдыту на 3 мільярда долараў. Але эксперты лічаць, што Расія ў амбен можа запатрабаваць няпростых саступак.

«The New York Times» (ЗША)

Міжбанкавы курс долара ў Беларусі перавысіў афіцыйны ўжо на 40%. Праўда, эксперты лічаць, што гэта занадта завышаны курс, выкліканы дэфіцитам. Па іх ацэнках, эканамічна апраўданай была 6-20-пракцэнтная дэвальвацыя. Дарэчы, МВФ у сваёй сакавіцкай справаўздачы пра стан беларускай эканомікі казаў пра тое, што беларускі рубель пераацэнены на 12-16%. Калі б улады прыслухаліся да меркавання міжнародных экспертаў і своечасова дэвальвавали нацыянальную грошовую адзінку, то шмат якіх праблем можна было бы пазбегнучы.

«Независимая газета» (Расія)

Зрешты, саме нечаканае было сказана пад канец. Беларускі прэзідэнт упершыню павёў гаворку пра іншага прэзідэнта краіны — свайго пераемніка. Першы раз Лукашэнка згадаў «зменшчыку», кожучы пра лідараў апазіцыі: «Буду я ў вас прэзідэнтам ці хтосьці іншы — вы абыходзьце гэтых людзей бокам. То, што яны кажуць, — яны б так зрабілі. Запомніце, гэта страшныя людзі!». Другі раз, бліжэй да канца гаворкі, Лукашэнка выдаў такую фразу: «Мне, напэўна, і не напэўна, а сапраўды, разам з вами давядзецца жыць пры новым прэзідэнце». Праўда, нічога пэўнага пра гэлага «новага прэзідэнта» сказана не было. Раней Лукашэнка публічна не дапускаў думкі пра свою змену.

Газета.Ru (Расія)

Без унутраных ворагаў, хутчэй за ўсё, не байдзеца. Бацьку трэба згуртаваць

нацыю, абвінаваціца здраднікаў і адмарозіць, паказаць, што ён па-ранейшаму насяе Беларусь, як крыштальную вазу, у сваіх надзейных руках. Лепшы спосаб стварыць гэту сітуацыю — абмежаваць людзям доступ да інфармацыі і закруціць гайкі. Гэта значыць, рэакцыя на выбух будзе цалкам прадказальна: узмацненне сілавога складніку, пошук зневініх і ўнутраных ворагаў і, адпаведна, умацаванне аўтарытарнай — пераходзячай у таталітарную, ізаляваную ад навакольнага свету — мадэль кіравання. Паўтаруся, па вялікім рахунку можна казаць, што ўсё гэта на карысць доўгатэрміновай стратэгіі, якую рэалізуе Лукашэнка. Калі вакол ворагі, ахвочы разбурыць Беларусь, значыць, адзіны, хто яе выратуе, — вядома ж, Аляксандар Рыгоравіч.

«Голос республікі» (Казахстан)

ЗАМЕЖЖА

▼ МІЖНАРОДНІЯ НАВІНІ

УКРАЇНА. З БАНДЭРАЎЦАЎ ЗНЯЛІ АБВІНАВАЧАННІ Ў ТЭРАРЫЗМЕ

Дзевяць сяброў нацыяналістычнай арганізацыі «Трызуб» імя Сцяпана Бандэраў зноў на волі. Нагадаем, што ўсе яны былі арыштаваныя пасля таго, як на 1 студзеня ў Запарожжы нехта ўзарваў бюст Сталіну. Нягледзячы на тое, што афіцыйна манумент не меў статуса помніка (яго калі свайго офісу насуперак усім прававым нормам паставілі камуністы) улады паставіліся да выбуху вельмі эмацыйна. У рэгёне прайшла зачыстка, ахвярамі якой галоўным чынам сталі сябры «Трызубу». Паводле міліцыі, пры ператрусах у іх знайшлі зброя. Скандал атрымаў працяг пасля таго, як арыштаваныя праз адвалатаў заяўві, што іх катуюць. Так ці інакш, усё закончылася для арыштаваных добра, хаця абвінавачанне цалкам не знялі. Таксама за кратамі застаўся лідар «Трызубу» Андрэй Стэмпіцкі.

Па матэрыялах украінскай прэсы

ФРАНЦЫЯ. РАСКОЛ ЭКАЛАГІСТАЎ

Сенсацыйны поспех Зялёных у Германіі, чый прадстаўнік упершыню ў гісторыі стаў прэм'ерам рэгіянальнага ўраду, выклікаў па ўсёй Еўропе вялікую моду на гэты палітычны накірунак. Адначасова абвас-трылася барацьба сярод эколагаў за лідарства. Так, у Францыі пра свой намер балатавацца ў презідэнты ў 2012 годзе заяўві Нікаля Уло,

Нікаля Уло

вядомы тэлевядучы, пісьменнік. Пікантнасць сітуацыі ў tym, што Нікаля — сябра партыі «Зялёныя — Еўрапейская экалогія» (EELV). А партыя раней пастанавіла, што прозвішча яе кандыдата будзе названае толькі ўлетку. Плануецца правесці ўнутрыпартыйныя выбары кандыдата, так званыя праймерысы. Аднак Уло вырашыў не чакаць. Ён кажа, што ўжо прайшоў праймерысы, якія яму арганізавала экалогія. Гаворка, відавочна пра яго доўгі стаж барацьбы за прыроду. Сярод сяброў EELV заява Уло выклікала шок. Кіраўніцтва просіць калегу адумашца і прыняць уздел у партыйных праймерысі.

Па матэрыялах «Liberation» (Францыя)

РАСІЯ. ФАШЫСТЫ АБ'ЯДНАЛІСЯ

Не паспелі расійскія ўлады забараніць Рух супраць нелегальнай эміграцыі (ДПН), як 18 красавіка нацыяналісты Расіі ў чарговы раз пачалі спробу аб'яднання: новую палітычную арганізацыю вырашана назваць «Рускі народ». Яе будучыя кіраўнікі не хаваюць, што пасправабуюць зарэгістраванацца ў Мінісцерстве. Поўны спіс арганізаціі, якія ўвойдуть у кааліцыю, пакуль не вядомы. Аднак тое, што яна будзе створаная на базе ДПНІ, відавочна. Сваёй галоўнай мэтай стваральнікі новай кааліцыі абвішаюць «вяртанне Расіі рускім» і «стварэнне гарантыйнага упрымку рускіх сіл на жыццё і развіццё нацыі і краіны». Палітолагі ў сваю чаргу сумняваюцца не толькі ў tym, што арганізацыя пройдзе рэгістрацыю, але і ў tym, што рускім нацыяналістам наогул удастца аб'яднанца — пры адсутнасці выразнай, кампраміснай праграмы і наяўнасці спрэчак паміж партыйнымі лідарамі. Цікава, што маргіналізацыя праварадыкальнага руху праходзіць на фоне росту ксенафобскіх настроў. Сёння лозунг «Расія для рускіх» падтрымліваюць 58% грамадзян краіны, тады як у 1998 годзе ў яго было 43% прыхільнікаў.

Па матэрыялах «Новы рэгіён» (Расія)

ЕГІПЕТ. РАСПУШЧАНА ПРАҮЛАДНАЯ ПАРТЫЯ

Вышэйшы суд краіны прыняў рашэнне пра роспуск Нацыяльна-дэмакратычнай партыі (NDP). NDP была важным інстытутам рэжыму, які панаваў у Егіпце пасля стварэння рэспублікі. Цяпер усе банкаўскія сродкі і нерухомасць пераходзяць пад дзяржаўны кантроль. Раней шэраг апаратчыкаў быў арыштаваны за тое, што скралі гроши з партыйных фондаў. Ім пагражае турма. Як толькі суд абвясціў пра забарону NDP, частка нацыянал-дэмакраты ўзялі пра выхад з партыі і стварэнне іншай арганізацыі — Новай нацыяналістичнай партыі. Стваральнікі новай структуры кажуць, што яна не мае нічога агульнага з NDP. Больш того, сваю ідэйную платформу арганізатары будуюць на аснове прынцыпаў нядаўняй егіпецкай рэвалюцыі. Дарэчы, кіраўніком абанаўленцаў стаў былы пляменнік презідэнта Анвара Садата.

Па матэрыялах «Lewica» (Польшча)

► ВЫБАРЫ

ШАНСЫ ФУХІМОРЫ

Увыніку першага туру прэзідэнцкіх выбараў у Перу Кейка, дачка былога прэзідэнта Альберта Фухіморы, які сядзіць у турме, выйшла ў другі тур. Пра тое, ці ёсьць у яе шанец стаць прэзідэнтам, журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з перуанскім журналістам Хуанам Аліясам.

— *Давайце ўзгадаєм, як Альберта Фухіморы трапіў у турму і за што?*

— У 2005 годзе, праз пяць гадоў пасля ўцёкаў з Перу, Фухіморы наведаў Чылі, якія мае давому з Лімай аб выдачы падазраваных у крымінальных злачынствах. Паколькі ў Перу на Фухіморы была адкрыта справа па шэрагу артыкулаў, Сантьяга быў вымушаны выканаць просьбу перуанца і экстрадаваць Фухіморы на радзіму. Тут яго хутка судзілі за масавае парушэнне правоў чалавека і карупцыю. У выніку былы прэзідэнт, якога напрыканцы іншак як дыктатарам не называлі, аказаўся за кратамі. Адпаведна судоваму рашэнню, ён павінен сядзець у турме 25 гадоў.

— *Як ацанілі прысуд у грамадстве?*

— 80 працэнтаў перуанцаў падтрымалі такі вердыкт. 20 працэнтаў палічылі, што прысуд несправядлівы. Магчыма, гэта настальгія па першай кадэнцыі Фухіморы. Першы тэрмін на пасадзе прэзідэнта запомніўся ліквідацыяй лявацкага партызанскаага падполя. Прэзідэнт выступіў вельмі рашуча. Пачалося эканамічнае адраджэнне. Аднак у ходзе другога тэрміну ўсё створанае за пяць папярэдніх гадоў было страчана.

— *Як развівалася сітуацыя ў краіне пасля сходу Фухіморы?*

— На першых пасля ўцёкаў Фухіморы выбарах перамог Аленін Таледа. Яму пашанца-

та Алана Гарсія? Ён нават на выбары не пайшоў.

— Гарсія здолеў паспяхова працягнуць эканамічны курс папярэдніка. Аднак ён выпускнік з-пад увагі праблему злачыннасці. Калі ўзгадаў, было позна: на носе быў выбары. Між тым, у краіне шмат рабаванняў, забойстваў, вандалізму. Галасуючы ў першым туры 17 красавіка, народ зрабіў яснае пасланне ўладам — нам патрэба стабільнасць і бяспека.

— *Менавіта на гэтых лозунгах рабіла кампанію Кейка Фухіморы?*

— І так, і не. Тэма бяспекі сапраўды займала важнае месца ў яе агітацыі. Кейка, безумоўна, гуляла на асацыяціях з бацькам, які за 2 гады здолеў разграміць адну з самых буйных тэарыстычных арганізацый у свеце. Аднак значна больш пунктаў ёй дало наўпроставае атаясамлення сябе з бацькам. 20 працэнтаў Кейка, якія далі ёй пропуск у другі тур, — гэта хутчэй працэнт падтрымкі яе бацькі. Такі рэйтынг Фухіморы стабільна захоўвае апошнія гады. Гэта не адзіны падарунак для любай дачкі. Бацька выконвае функцыю галоўнага дарадчыка Кейка і, хутчэй за ўсё, дапамагае знайсці спонсараў для яе выбарчай кампаніі. Фухі-

моро — старэйшая дачка Альберта. Ёй 35 гадоў. Калі Фухіморы скасаваў шлюб, дачка, якая засталася з бацькам, пачала выконваць функцыі першай лэдзі

валы. З ім пагадзіўся працаўца Педра Пабла Кучынскі, вядомы эканаміст, былы функцыянер Сусветнага банку. Кучынскі ўзначаліў міністэрства эканомікі і фінансаў. Калі Кучынскі прыйшоў, дзяржаўная казна была амаль пустая. З таго часу ў эканоміцы назіраецца прагрэс. Галоўным чынам развіваецца экспарт сельскагаспадарчай прадукцыі. У нас пачалася здабыча газу. Тэмпам развіцця не перашкодзіў нават глобальны эканамічны кризіс.

— *Які сярэдні заробак у Перу?*

— Прыйкладна 800 солей. Гэта роўна 300 доларам. Аднак, натуральна, у сталіцы заробкі значна вышэйшыя. Тут стартавая лічба ад 400 долараў.

— *Чаму людзі не падтрымліваюць цяперашняга прэзідэн-*

тораў Кейка Фухіморы?

— Кейка Фухіморы — старэйшая дачка Альберта. Ёй 35 гадоў. Яна вучылася ў ЗША, замужам. У час свайго прэзідэнтства Фухіморы скасаваў шлюб. Дачка, якая засталася з бацькам, была вымушана выконваць функцыі першай лэдзі. Іншымі словамі, яна рана зразумела, што такое публічнае жыццё. Ужо пасля таго, як бацьку пасадзілі, Кейка стала дэпутатам парламенту. Аднак большасць аглядальникаў прызнае, што харызмы ў Кейка няма.

— *Якія палітычныя погляды ў Кейка?*

— Яе партыя «Моц-2011» адносіць сябе да правага лібераль-

нага лагеру. Яе правыя погляды значаць геапалітычнае падпрадаванне знешняму курсу ЗША. Гэта звязанае з тым, што яе муж — амерыканец. Апярэджаючы пытанне, адзначу, што ніякага ўплыву на выбары грамадзянства яе мужа не аказвае. Комплекс «праклятых грынгаў» не характэрны для перуанцаў. Аднак перуанцы не любяць, калі іншаземцы навязваюць ім, як жыць і што рабіць.

— *Што ўяўляе з сябе яе галоўны праціўнік Альянта Умала?*

— Альянта Умала — былы вайсковец, які стартаваў на мясцовым палітычным полі ў 2006 годзе са сваім праектам «Партыя — нацыяналісты». Нацыяналісты — партыя левага націоналістичнага націрунку.

— *Ці ёсьць у перуанскім грамадстве забабоны супраць удзелу жанчын у палітыцы?*

— Ніякіх забабонаў няма. Напрыклад, мэр Лімы — жанчына. Шмат жанчын з'яўляюцца парламентарыямі. Свае сімпатіі па гендэрнай прыкмете ніхто ў нас не выказвае. Тым больш, што жанчыны на пасадзе прэзідэнта і прэм'ераў — зараз вельмі папулярная фішка ў Ласінскай Амерыцы. Аргенціна, Бразілія, Чылі. Чаму Перу не можа стаць наступнай?

— *Якія прагнозы на другі тур?*

— Шанцы ў Кейка ёсць. Адпаведна аптынням, 49 працэнтаў выбаршчыкаў яшчэ не прынялі канчатковага рашэння. Акрамя таго, Умала — вельмі левы. Ён прыхільнік Чавеса, рэжым якога зараз у кризісе. Хаця і Кейка шмат хто лічыць занадта небяспечным праектам. Вядомы пісьменнік Марыя Варгас Льёса кажа: «Выбар паміж Умалай і Кейка — гэта выбар паміж СНІДам і ракам у тэрмінальной стадыі».

— *Калі Кейка Фухіморы пераможа, яна вызваліць свайго бацьку?*

— Гэта цяпер самае папулярнае пытанне ў Перу. Кейка доўга не давала адказу на яго. Аднак на дніх яна сказала, што паважаючы незалежнасць судовай галіны, яна ў выпадку перамогі не падпіша для бацькі амністыю. Хаця не выключана, што канчатковое рашэнне наkont амністыі будзе прымасць Альберта Фухіморы.

КІНО

СТОМЛЕНЫЯ МІХАЛКОВЫМ

Алег НОВІКАЎ

На 5 мая ў Расіі прызначана прэм'ера фільма «Стомленыя сонцам-3: Цытадэль» (рэжысёр Мікіта Міхалкоў). На думку шматлікіх палітолагаў, рэакцыя гледачоў можа паўплываць на цяперашні палітычны працэс.

Выход фільма «Стомленыя сонцам-3: Цытадэль» на экран быў запланаваны на 4 лістапада 2010 года, але затым перанесены.

Паколькі «Цытадэль» з'яўляецца працягам фільма «Стомленыя сонцам» (1994) і «Стомленыя сонцам-2: Прадстаянне», ад яго чакаюць шмат чаго. «Прадстаянне», хаця і не акуптую сябе, аднак стаў вельмі гучнай падзеяй. Здаецца, ніводны фільм у гісторыі сучаснага расійскага кіно не быў аўтактам такай масавай крытыкі.

Яшчэ да прэм'еры ў рунэце з'яўлялася мнозства «фотожаб» на афішу фільма, у якіх высмеиваліся пафас і куль асобы Міхалкова. Галоўным чынам, блогеры гулялі са словамі «вялікі фільм пра вялікую вайну», змешчанымі на афіши. «Вялікі фільм на вялікія грошы», — смяяўся шмат хто, згадваючы пра тое, што стужка аказалася вельмі дарагім кінапректам. Для здымак тэлесерыяла на базе гэтага фільма студыя Міхалкова сабрала амаль 40 мільёнаў долараў. Галоўным чынам гэта былі бюджэтныя сродкі.

Пасля з'яўлення карціны ў рэпертуары кінатэатраў у лагеры праціўнікаў Міхалкова яшчэ пабольшала. Прадукт крытыкавалі ўсе — ад ветэранаў да тынейджараў, ад лібералаў да камуністаў.

Вось фрагменты некаторых рецензенцій:

«У фільме наогул мала жывога, сапраўднага, нягледзячы на багацце натуралистычных сцэн смерці, гвалту і жорсткасці. Няма сапраўдных чалавечых пакут — а ёсць часам майстэрская, а часеў грубая імітацыя, якая балансуе на мяжы кепскага густу. Адсутнасць выразнай сюжэтнай лініі кампенсуецца яркімі спецэффектамі, невыноснымі натурализмам, якія мяжуюць са смакаваннем, і агульной эмацыйнай істэрычнасцю».

«Ніякага дачынення да Дня Перамогі і да ветэранаў карціна не мае. З аднаго боку, нам паказваюць чырвонага камандзіра-камуніста, а з іншага — яго ж як лютага праваслаўнага. Рацыянальны розум адмечены спрэс, замест яго мы бачымі містычныя бачанні, жыватворчыя абразы, «вось, што крыж жыватворчы рабіць».

«Натуралізм, даведзены да гратаўскіх. Шматлікія адварваныя ногі, знявочаныя цэлы, рэкі крыві, відаць, мелі на мэце зрабіць дадзены фільм сапраўды «вялікім фільмам пра вялікую вай-

ну», як пазіцыянуваў яго самога рэжысёра. Але ў выніку нічога, акрамя агіды, не выклікалі.

Негатыўнаму стаўленню спрыялі навіны з правінцыі. Там мелі месца выпадкі арганізацыі прымусовых паказаў фільма школьнікам за іх грошы. Гэтым пытаннем нават зацікаўлялася пракурatura. Варта адзначыць, што фільмы з дэмантрацыйнай сцэнай жорсткасці, якіх у «Прадстаянні» багата, забаронены для прагляду дзецям да 16 гадоў.

Заастаецца дадаць, што някіх асаблівых узнагарод, у тым ліку міжнародных, стужка не атрымала. На Захадзе ён ўвогуле не зразумелі, хаця Міхалкову ўдалося паказаць карціну ў Канах.

Агульная адмоўная грамадская реакцыя на шэдэўр Міхалкова стварыла апошняму імідж самага ненавіснага чалавека ў краіне. Прэса нават жартавала наконт таго, што менавіта нянявісць да Мікіты згуртавала расіян.

З іншага боку, былі і пазітыўныя каментары. Напрыклад: «Галоўнае, за што можна сказаць дзякую Міхалкову, — гэта за нясымелую спробу распавесці пра вайну ў новым ключы. Вядома, ён байща распавесці ўсю праўду. Вядома, ён сам гуляе тэрмінатара. Але ў цэлым праглядаецца спроба казаць пра вайну сумленна: някі індывідуальны ўчынок не можа лічыцца такім герайчным, будучы здзіўліця. Усё, што мы сёння ведаем і думаем пра вайну, усе патрыятычныя стэрэotypы, будуюцца на тэмзе герайчнасці кожнага, каму сёння за 80. А на самрач гэта быў простыя людзі, якія апынуліся ў розных крэтычных сітуацыях. У фільме ўсе сцэны якраз і ілюструюць малую герайчнасць герояў».

Што тыхыцца Міхалкова, то ён пазіцыю крэтыкаў ігнараваў па вельмі простай прычыне. «Калі пачынаюць карціну, як той ка-заў, «мачыць» за 8 месяцаў да яе выхаду, адразу тут відавочна замова. Гэта абсалютная кампанія, прадуманая».

Пра тое, што замовіў «Прадстаянне», Міхалков распавёў узімку ў рамках свайго відэаблогу. Па словах Мікіты, ягоныя поспехі раздражняюць ліберальную фракцыю ў Крамлі, у прыватнасці блізкага да Мядзведзева Марата Гельмана.

«Цытадэль» працягне сюжэтную лінію «Прадстаяння». Мярку-

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

ДЗМІТРЫ ШАШКІН

35-гадовы міністр адукацыі і науки Грузіі, этнічны рускі, нечакана для ўсіх стаў галоўным кандыдатам на пасаду пераемніка Саакашвілі. Прэзідэнт Грузіі заявіў, што менавіта Дзмітры можа ўзначаліць Грузію пасля яго сходу. Сам Шашкін, чыя сям'я трапіла ў Грузію пасля вайны, пачынаў як міністр выканання пакаранняў. Пры ім у Грузіі зняволеным, якія не здзейснілі цяжкіх злачынствів і ўзорна сябе паводзілі, давалі адпачынак. Пасля кароткай пабыўкі ўсе яны, дарэчы, вяртаюцца ў камеры. У выніку шматлікія сем'і былі захаваны, і атмасфера ў месцах пазбаўлення волі палепшылася. Затым Шашкіна перавялі ў Мінадукацыі, дзе ён правёў маланкавую кампанію супраць хабараў пры паступленні ў ВНУ. У выніку толькі 2% грузін зяяўляюць, што сутыкаліся з праявамі хабарніцтва ў вышэйшай школе. Новая задума ад Дзмітрыя — з 1 верасня 2011 года ўсе малодшыя школьнікі павінны атрымаць па нэтбуку. Дык ці будзе Шашкін наступным грузінскім прэзідэнтам? Шматлікія эксперты лічаць, што гэта цалкам рэальная.

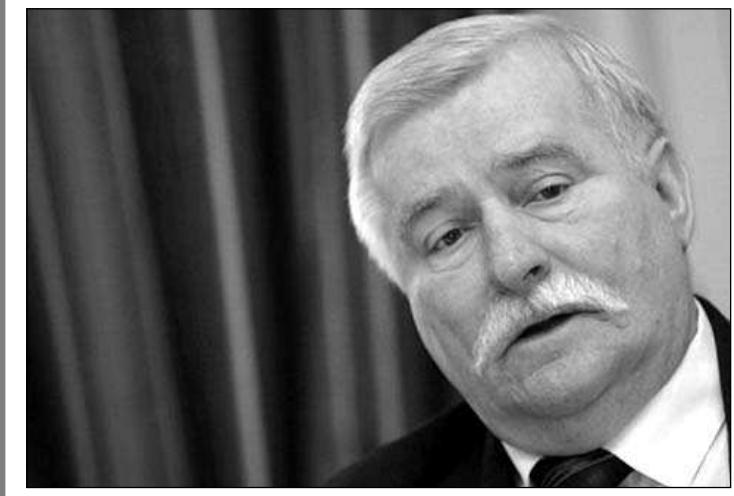
ДЗІЛМА ВАНА РУСЭФ

Праэідэнт Бразіліі ўзначальвае краіну не больш за месец. Аднакуко ўмудрылася трапіць у вялікі скандал. Даўно было вядома, што напрыканцы 1960-х гадоў маладая Дзілма ўступіла ў лявадзкую партызанскую групу пад назіў Каманда нацыянальнага вызвалення. Каманда змагалася супраць тагачаснай вайсковай дыктатуры. Праўда, непасрэдна ў тэрарыстычных актах дзяўчына не ўдзельнічала. У 1970-м яе арыштавалі і пасля катавання ўдалі тры гады турмы. Адсюль зуб, які Дзілма дайно точыць на тых, хто прыслугоўваў дыктатуры. У этым плане не было нічога дзіўнага ў тым, што пасля прыходу ўладу Русэф патрабавала адкрыцця архіваў спецслужбай часоў дыктатуры. Так і зрабілі. Аднак нечакана ў тых архівах быў знойдзены дакумент, які часткова падрывае рэзуме Дзілмы. Калі верыць знойдзеному дакументу, Каманда нацыянальнага вызвалення на пачатку 1970-х гадоў планавала забойства шэрагу сілувікоў. Больш таго, менавіта Дзілма павінна была адплаціць сатрапам крываў за пакуты рабочага люду. Цяпер апазіцыя намагаеца выставіць Русэф як закончаную тэрарыстку. Сама Дзілма кажа, што асноўнай мэтай яе дзейнасці ў шэрагах тэрарыстаў была барацьба за права чалавека.

ЛЕХ ВАЛЕНСА

Заснавальнік прафсаюзнага руху «Салідарнасць», былы прэзідэнт Польшчы хоча падзяліца з новымі арабскімі дэмакратычнымі трансфармаций. На дніях Валенса адправіўся ў Туніс, каб арганізаваць дыялог паміж пазіційай і быўлымі апаратычымі рэжыму Бен Алі. «Польшча мае ўнікальныя волытвы дэмакратычнай трансфармациі. Ён запатрабаваны ў пострэвалюцыйным Тунісে», — кажа адзін з дыпламатаў ААН, якія дапамагае Валенсі ў яго глобальнай місіі. Яшчэ адзін факттар выбару Баленсы ў якасці інструктара — Польшча не мае ніякіх стратэгічных задач у Паўночнай Афрыцы ў адрозненні ад іншых краін ЕС. У рамках свайго візіту Валенса плануе сустэрэцца з прадстаўнікамі акадэмічнага свету, апазіціі, і моладзевымі лідарамі. Дарэчы, у Тунісе дапамагаць Валенсі будзе іншы польскі экспрэзідэнт Аляксандэр Квасьніўскі. Ён таксама накіруеца ў краіну па каналах міжнародных структур. Праўда, у яго не такія амбіцыйныя задачы, як у Валенсы. Квасьніўскі хоча папросту дапамагчы новым туніскім уладам эканамічнымі кансультациямі.

КУЛЬТУРА

14

ПОСТАЦЬ

СПАДЧЫНА МІХАСЯ РАМАНЮКА

Лявон ЦЕЛЕШ

Неяк вядомы беларускі пісьменнік Уладзімір Арлоў сказаў: тое, што зрабіў за сваё кароткае жыццё Міхась Раманюк — мастак, мастацтвазнаўца і этнограф, — гэта подзвіг.

Уладзімір Арлоў добра ведаў Міхася Раманюка, сябраваў з ім, і ён мае рацюю. З сынам Міхася Раманюка, выдаўцам, мастаком, майстрам-фатографам, прадаўжальнікам справы свайго бацькі я сустрэўся ў колішній бацькавай майстэрні на вуліцы Максіма Танка. Гэта невялікае памяшканне, застаўленое шматлікімі збанкамі, іконамі, саламянымі вырабамі, а сцены завешаныя карцінамі беларускіх мастакоў, якія сябравалі з Міхасём Раманюком. Дзяніс Раманюк расказаў мне пра жыццёвы і творчы шлях свайго бацькі.

А крыху раней у мяне адбылася сустрэча са старэйшым братам Міхася, Леанідам Фёдаравічам Раманюком і з дачкой Леанідай, настаўніцай сярэдняй школы №2 Дзяржынска Наталляй Кардаш. Магчыма, тое, пра што паведалі мне блізкія лодзі Міхася Раманюка, будзе цікавым і для чытачоў «Новага часу».

Нарадзіўся Міхась Фёдаравіч Раманюк 3 студзеня 1944 года ў вёсцы Кавалі, што на Брагіншчыне. Бацька яго, Фёдар Раманюк, загінуў на фронце ў Айчынную вайну. Засталася маці, Алена Харытонаўна, адна з чатырма малымі дзяцьмі на руках: Яўгенам, Леанідам, Людмілай і Міхасём. Матэрыяльна становішча сям'і было вельмі цяжкім, і таму маці вырашыла пераехаць з дзецьмі ў вёску Старынкі, што на Дзяржыншчыне, да сваякоў.

У вёсцы Старынка з яе малюнічымі краявідамі і добрымі чулымі людзьмі прайшлі дзяцінства і юнацтва гады Міхася. Леанід Раманюк успамінае, што малодшы яго брат Міхась з дзяцінства быў вельмі дапытлівым, любіў маляваць, добра вучыўся ў школе, дапамагаў маці па гаспадарцы. Ад сваіх бацькоў ён унаследаваў мяккі, добразычлівыя характар, ветлівасць, павагу да старэйших. Гэтыя цудоўныя рысы харектару засталіся ў яго на ўсё жыццё. Пасля школы Міхась скончыў Мінскі тэхнілагічны тэхнікум, адслужыў у арміі, скончыў таксама Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (цяпер Беларуская Акадэмія мастацтва) па спецыяльнасці мастак-мадэльер. Маючы схільнасць да навукі, Міхась Раманюк скончыў аспірантуру, чытаў студэнтам лекцыі па гісторыі касцюма. З 1989 года і да самай сваёй смерці ён працаваў у Акадэміі мастацтваў загадчыкам кафедры гісторыі і тэоріі мастацтваў.

Міхась быў таксама заснавальнікам і галоўным рэдактарам часопіса «Мастацтва Беларусі», з'яўляўся сябрам Саюза мастакоў ССР. За час працы ў Акадэміі мастацтваў Раманюк паспяваў усюды: ён стварыў сцэнічныя

М. Раманюк у майстэрні

строі для Дзяржаўнага народнага хору, для Дзяржаўнага ансамбля танцу Беларусі, выступаў кансультантам многіх мастацкіх фільмаў кінастудыі «Беларусьфільм», дапамагаў у стварэнні экспазіцый Заслаўскага музея народных промыслов і рамёстваў. Знаходзіў ён час і для напісання кніг, якія ствараліся па матэрыялах яго шматлікіх этнографічных экспедыцый па Беларусі. Гэта такія кнігі, як «Песні і строі Піншчыны», «Народны касцюм Чачэрска і ваколіц», буклеты-плакаты «Беларуское адзенне» і іншыя.

У Мінску, а затым ва Францыі, у Парыжы і Ліёне, і ў іншых краінах Еўропы Міхасём Раманюком быў арганізаваны выставы, дзякуючы якім многія еўрапейцы ўпершыню адкрылі для сябе Беларусь. А колькі артыкулаў Міхася Раманюка пабачыла свет у такіх выданнях, як «Беларуская Савецкая энцыклапедыя», «Энцыклапедыя Літаратуры і Мастацтва Беларусі», «Этнографія Беларусі», у часопісах «Мастацтва», «Беларусь»!

Дастаю са сваёй кніжнай паліцы энцыклапедыю «Этнографія Беларусі», гартаю яе: амаль пад усімі артыкуламі аб беларускіх строях стаіць прозвішча Міхася Раманюка. І за кожным з гэтых артыкулаў перада мной паўстае Міхась Раманюк з яго нязменным капелюшом на галаве, з фотапаратаў у руках, які вандруе па абсягах Беларускага Палесся, азёрнай Віцебшчыны, Магілёўшчыны...

Вялікая частка жыцця Міхася Раманюка прайшла ў экспедыціях, куды ён браў з сабой з сына Дзяніса. Дзяніс расказваў, што яны дабіраліся з бацькам да

намечанага пункта экспедыцыі спачатку цягніком ці рэйсавым аўтобусам, а потым да той ці іншай вёскі калі на папутках, а калі і пешшу. Бацька яго меў надзвычайні талент размаўляць з вяскоўцамі, яго абаянне, усмешка дапамагалі знаходзіць контакт з людзьмі. Міхась Раманюк добра ведаў нюансы мовы таго ці іншага рэгіёна Беларусі.

Бацька з сынам ішлі па хатах, ім паказвалі ўсялякія стара-даўнія речы, усё цікавае фатаграфавалася. Калі ішла размова пра адзенне, то адразу знаходзілася бабулька, якая даставала з куфра народны строй і апранала яго. Нешта каштоўнае куплялася, ці ім папросту дарылі гэтыя речы. Такім чынам Дзяніс з бацькам аб'ездзілі і абышлі многія раёны Беларусі, надаючы асобую ўвагу Палессю (Брагінскі, Хойніцкі, Жыткавіцкі, Нараўлянскі і іншыя раёны), дзе зберагліся народныя традыцыі, строй і прадметы хатняга ўжытку — збаны, абразы, фартухі, дываны, кашулы, куфры. Усе гэтыя набытыя речы і фотаздымкі ляглі ў аснову выстаў і напісаных Міхасём Раманюком кніг.

Ён першым у Беларусі правёў раянаванне нашай краіны па рэгіональных асаблівасцях традыцыйнага нацыянальнага адзення беларусаў. Міхась ездзіў у экспедыцыі і ў першыя дні пасля Чарнобыльскай катастроfy, наведваючы забруджаныя мясцовасці. Ён, як і многія жыхары Беларусі, не ведаў тады, што наведванне гэтых зон небяспечна для здароўя. Дзяніс Раманюк успамінае, што ў многіх мясцовасцях, якія яны наведвалі, не было ніякіх дарог, стаяла жахлівая спякота, з-пад колаў валіў вяліз-

М. Раманюк у Жыткавіцкім раёне

На старых могілках

гам, эколагам, кінарэжысёрам Ігарам Бышнёвым ён неаднаразова наведваў з рызыкай для здароўя забруджаныя радыяцыйнай землі Беларусі, у тым ліку і тыя, якія апынуліся за калочым дротам. Дзякуючы творчай працы і намаганню гэтых выдатных даследчыкаў быў сабраны вялізны фотаматэрый, які ўвайшоў у мастацка-публістычны альбом «Чарнобыль».

Альбом выдаў Дзяніс Раманюк, ён жа і аўтар канцепцыі, укладальнік і мастак гэтага ўнікальнага выдання. У яго ўвайшлі і шматлікі фотаздымкі Міхася Раманюка. Фотаальбом «Чарнобыль» на 256 старонках змяшчае 259 каліровых высокамастацкіх фотаздымкаў, размешчаных у разделах «Прырода», «Народ», «Гісторыя», «Чалавек». У гэтым цудоўным выданні можна знайсці звесткі і аб тым, як хавалі ад насельніцтва Беларусі праіду аў небяспечныя катастрофы вышэйшыя партынныя і ўрадавыя чыноўнікі. Задача фотаальбома, з якога яго аўтары спраўліся цудоўна, не толькі пазнаміць чытача з Чарнобыльскай драмай, але і ўвекавечыць чалавечую катастрофу на фоне народнай культуры мінулага і ўнікальнай прыроды. Дарэчы, фотаальбом «Чарнобыль» атрымаў Гран-пры на конкурсі Мастацкая кніга краін СНД.

Праца, пачатая Міхасём Раманюком, паспяхова працягваецца. Дзяніс Раманюк рыхтуе да выдання «Беларускія маляваныя куфры», «Беларускія маляваныя дываны» і іншыя бацькавыя творы. Але на ўсё патрэбны і час, і сродкі, чаго не заўсёды хапае. Міхась Раманюк па шырыні і маштабнасці не меў сабе роўных, выконваючы тое, што мог бы ўзяць на сябе вялікі калектыв, ці нават навукова-даследчы інстытут. Быў ён і выдатным сем'янінам, любіў свайго сына і верную спадарожніцу жыцця Наталлю Міхайлёнку, якая таксама была творчай асобай і ва ўсіх спраўах дапамагала свайму мужу. На жаль, у снежні мінулага года яе не стала.

Штогод, на Радаўніцу, усе родныя Міхася Раманюка наведваюць у вёсцы Старынкі магілу свайго выдатнага сваяка. Гэта быў цудоўны чалавек, пальмірны патрыёт нашай Бацькаўшчыны. Вечная яму памяць!

▶ МУЗЫКА И КИНО

ГУРТ ZARTIPO: АВАНГАРДНЫМ РОКАМ ПА АГІТПРАПУ

Анатоль МЯЛЬГУЙ

На мінулым тыдні культурны цэнтр фальварка «Добрая мыслі» зноў стаў арэнай авангардных музычных эксперыменту.

Гэтым разам усіх тых, хто завітаў у фальварак, чакаў не звычайні канцэрт — выступленне вядомага беларускага авангарднага гітарыста Андрэя Іванова, які сёння ў адной асобе прадстаўляе легендарны віртуальна-інструментальны гурт «ZARTIPO». У праграме канцэрта была дэмманстрацыя мастацкай стужкі «Кастрычнік» Сяргея Эйзенштэйна (1927), якая суправаджалася эксперыментальнай музыкай Андрэя Іванова.

Трэба адразу пастаўіць усе кропкі над «і»: Андрэй не лічыць сябе тапёрам на новы лад, яму праста цікава з дапамогай рок-музыкі выявіць новыя эмацыйнальныя адценні ў старых чорна-белых кінастужках, такіх, напрыклад, як Эйзенштэйнаўскі «Кастрычнік».

Сюжэт фільма «Кастрычнік» быццам створаны да такіх эксперыменту: контрастныя вобразы герояў карціны і яе сюжэтная лінія, а таксама тое, што «Кастрычнік» адносіцца да так званага «нямога» кіно, даючы шмат прасторы для фантазіі выкананія і эксперыменту у постмадэрнісцкім накірунку. У той жа

час, Андрэй падкрэслівае, што гэты канцэрт — не адраджэнне тапёрскай традыцыі ў кіно, а сапраўдны рок-канцэрт, драматургія якога абапіраецца на змест класікі савецкага кінаагітпрапу. Нягледзячы на значную частку гістарычных недакладнасцяў і прапагандысцкіх прыёмаў, звязаных з адлюстраваннем гісторыі Кастрычніцкай рэвалюцыі, стужка Сяргея Эйзенштэйна поўна сімвалічных кадраў і сюрреалістычных сцэн, якія так і просяцца, каб іх «ажывілі» сучаснымі музыкімі сродкамі.

У музыцы, якая гучала падчас дэмманстрацыі «Кастрычніка», былі прадстаўлены ўрэйкі з дэвюю праграм гурта «ZARTIPO», аб'яднаных альбомамі «Overpsycho live» і «Overpsycho ultra», з той толькі розніцай, што на канцэрце ў «Добрых мыслях» былі выкарыстаны імправізацыйныя моманты, якія звязаны з імкненнем больш дакладна адлюстраваць змест мастацкіх сімвалу стужкі Эйзенштэйна.

Трэба адзначыць, што канцэрт з дэмманстрацыяй фільма «Кастрычнік» С. Эйзенштэйна ў творчай біографіі А. Іванова і гурта «ZARTIPO» не першы: пасляховая прэм'ера канцэрта на вялікім экране адбылася ў 2009 годзе ў кінатэатры «Перамога», дзе яна ўпершыню дэмманстравалася. Працяг быў зроблены ў наступным годзе на Берлінскім на фестывалі TACHELLENS. Гэтым жа часам рок-канцэрт паводле «Кастрычніка» быў адыграны на

Андрэй Іваноў і «Кастрычнік»

фэсце «несвоечасовага мастацства» «Дах-Жах» у Мінску. І вось Андрэй Іваноў зноў прапанаваў свае музычныя навацыі на суд сталічных слухачоў, цяпер ужо для малога плазменнага экрана «TOSHIBA»...

Вельмі ўразіла тое, што складаная рокавая кампазіцыя Андрэя Іванова была выканана ім аднаасобна, хоць у ёй гучалі партыі бубнаў, сінтэзатораў, секс-венсараў. Але гэта не значыць, што «ZARTIPO» — гэта гурт, які выконвае музыку пад фанаграму. Проста ідэя віртуальнага калектыву можна рэалізаваць толькі так: спачатку Андрэем запісваюцца партыі ўдарных інструменту, накладваюцца электронныя

claveшы. І толькі потым, у час канцэрта, гэтыя музычныя кавалкі дапаўняюцца гітарнымі імправізацыямі.

У выніку музычная кампазіцыя паводле фільма «Кастрычнік» была напоўнена незвычайнімі рытмамі і гукавымі фарбамі, якія былі харктэрны для авангардных накірункаў сучаснага музычнага мастацства. Уражала разнастайнасць выкананія палітры, якую выкарыстоўваў Андрэй для стварэння музычных образаў карціны.

Так, напрыклад, каб паказаць хаатычнасць дзеянняў, а з імі маральную дэградацыю Часовага ўрада і яго кіраўніка А. Керанска, падкрэсліць сарказм аўтарскіх

адносін да гэтых антыгерояў рэвалюцыі, былі выкарыстаны сюрреалістычныя музычныя фарбы з арсеналу электроннай музыкі. Сцэны петраградскай гарадской рэчаіснасці (пустыя кварталы і металічныя канструкцыі разводных мастоў, якім у стужцы адводзілася шмат сімвалічнага месца) суправаджаліся тэмбра-м індустрыяльнага (industrial) рока. Своеасаблівы культурны шок чакаў гледачоў менавіта ў тым месцы прагляду, калі аўтары «Кастрычніка» сродкамі новага кіно распавядалі пра «братанне» салдат і матросаў рэвалюцыйнага Петраграда і ваякамі знамітай у той час «дзікай дывізіі». Радасныя скокі прадстаўнікоў рэвалюцыйнага інтарнатауналу былі агучаны такім жа суправаджэннем у стылістыцы хардкор-панка: рытмічна нястрыманым, нават у нечым «бязбашаннымі». Такі настрой перадаваўся і гледачам, якія потым адзначылі гэты эпізод як адзін з самых запамінальных...

Калі фільм быў скончаны, гледачы некалькі хвілін стоячы віталі Андрэя Іванова і яго шматгадовую музычную дзеянісць, як музыканта-авангардыста. Пачаўшы сваю выкананічую кар'еру ў гурце «Блізняты», запачаткаўшы ў Беларусі такі складаны музычны напрамак, як арт-рок, Андрэй і цяпер застаецца верным свайму музычнаму крэда, з годнасцю презентуе на міжнароднай музычнай арэне авангардны рок Беларусі.

▶ ЦІКАВА

ЗАМЕЖНЫЯ ФІЛЬМЫ ПА-БЕЛАРУСКУ

Зміцер СУЛІМЕНКА

У беларускіх кінатэатрах паказваюць замежныя фільмы з рускім дубляжом. І таму мне, беларускаму наўнаму чалавеку, заўжды нятульна пачуваеца пры праглядзе. На шчасце, ёсьць людзі, якія займаюцца перакладам фільмаў на беларускую мову.

Спрабы перакладаць фільмаў на беларускую мову былі ў 2002—2003 гадах, калі прыватная фірма «Сотвар» выпусціла шэраг мастацкіх і мультыплікацыйных фільмаў.

А ў снежні 2005 года перакладам замежных фільмаў на родную мову пачала займацца творчая ініцыятыва «Беларускі Гальфстрым». Першым фільмам праекту стала брытанска-амерыканская каляднай камедыя «Любоў насамрэч» (Love actually). У агучванні стужкі ўзялі ўдзел як прафесійныя акторы: Анатоль Шурпін, Юры Баранаў, Вераніка Пашкевіч, гэтак і палітык Аляксей Янукевіч. Адзін з заснавальнікаў ініцыятывы, Франак Вячорка, назначыў, што «Беларускі Гальфстрым» паўстаў на ўмовах, калі дзяржавы кінапракат фінансуе пераклады замежных фільмаў толькі на рускую мову.

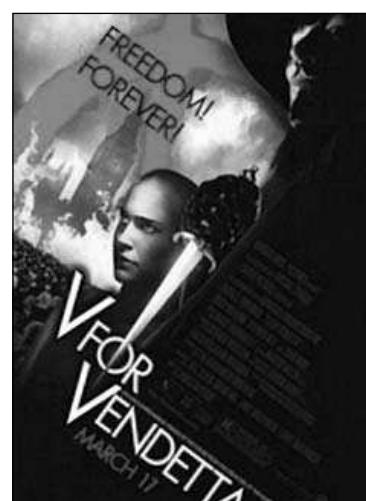
і таму новы праект цалкам грамадскі.

Другім фільмам праекту стаў «Нож у сэрца», пераклад якога быў прафинансаваны шведскім пасольствам. Гэта фільм шведскага разысёра: серыял у чатырох эпізодах аб эмігрантах з розных краін, якія жывуць у Швецыі.

Летам 2006 года з'явіўся фільм «Шрэк-2», які быў перакладзены Вольгай Калацкай і Зміцерам Саўкам. У агучцы прымалі ўдзел Аляксандр Памідораў, Лявон і Ганна Вольскія, Піт Паўлаў, Аляксей Янукевіч. Пераклад зрабіў Макс Шчур, а рэдактарамі выступілі Юрась Бушлякоў, Вінцук Вячорка і Пятран Садоўскі. Многім было цікава, як перакладуць ляянкі (у карціне рэкордную колькасць разоў — 27!) — ужываеца слова «fuck». Франак Вячорка адразу сказаў, што беларуская мова — не ёсьць толькі вясковая ці толькі інтэлектуальная. Яна — моладзевая, і «мы хацелі даць беларускія слова і бамжу, і гопніку».

Пасля нядоўгага перапынку «Беларускі Гальфстрым» вырашыў узяцца за сур'ёзны фільм. Ім стаў «В значыць Вендэта» — экранізацыя знакамітай антыутопіі, графічнага рамана Алана Мура. Дзеянне фільма адбываецца прыблізна ў 2038 годзе, калі Брытанія, паводле сцэнару, кіруе таталітарны рэжым. Ідэя фільма выяўляецца ў гісторыі дзяўчыны, што пазбаўляецца страху. Адзін са слоганаў карціны гучыць вечна актуальна: «Людзі не павінны баяцца сваіх урадаў, урады павінны баяцца сваіх людзей». Менавіта такі адкрыты палітычны змест карціны і стаў падставай, — падкрэслівае Франак Вячорка, — для дублявання яе на беларускую мову.

Праз год выйшаў дубляваны фільм «Крымінальнае чытво».

Цягнецца праймалі ўдзел Аляксандра Памідора, Лявона і Ганні Вольскія, Піта Паўла, Аляксея Янукевіча. Пераклад зрабіў Макс Шчур, а рэдактарамі выступілі Юрась Бушлякоў, Вінцук Вячорка і Пятран Садоўскі. Многім было цікава, як перакладуць ляянкі (у карціне рэкордную колькасць разоў — 27!) — ужываеца слова «fuck». Франак Вячорка адразу сказаў, што беларуская мова — не ёсьць толькі вясковая ці толькі інтэлектуальная. Яна — моладзевая, і «мы хацелі даць беларускія слова і бамжу, і гопніку».

Пасля нядоўгага перапынку «Беларускі Гальфстрым» вырашыў узяцца за сур'ёзны фільм. Ім стаў «В значыць Вендэта» — экранізацыя знакамітай антыутопіі, графічнага рамана Алана Мура. Дзеянне фільма адбываецца прыблізна ў 2038 годзе, калі Брытанія, паводле сцэнару, кіруе таталітарны рэжым. Ідэя фільма выяўляецца ў гісторыі дзяўчыны, што пазбаўляецца страху. Адзін са слоганаў карціны гучыць вечна актуальна: «Людзі не павінны баяцца сваіх урадаў, урады павінны баяцца сваіх людзей». Менавіта такі адкрыты палітычны змест карціны і стаў падставай, — падкрэслівае Франак Вячорка, — для дублявання яе на беларускую мову.

«Мы хацелі зрабіць канкрэтны прадукт, і даволі хутка. У нас працавалі каманды, мы дзяляліся фільмам на тыгры і старонкі і даручалі кожнаму перакладаць сваю частку, быў вызначаны тэрмін.

Прыезд вандроўніцы Джасцін з Амерыкі дапамог удасканаліць наш пераклад», — кажа адна з арганізатораў перакладаў фільмаў Анастасія Кухарэнка. Па яе словам, студэнты лінгвістычнага спрабуюць супрацоўніцаў з ТБМ, дзе ідзе працэс стварэння Рады перакладчыкаў фільмаў. Сёння ідзе праца над перакладамі нямога кіно. Гэта фільмы пра Чапліна, і ўжо перакладзена 10 штук. Зараз яны агучваюцца.

Наступным фільмам, які будзе перакладзены, стане французскі фільм «Анёл А». «Хочацца перакладаць такое кіно, якое не надакучыла. Арт-хаўс, гэта, канешне, добра, але нам хочацца перакладаць фільмы для масавага гледача», — зазначае Анастасія Кухарэнка.

Калі вы валодаеце адной з замежных моў і жадаеце даполучыцца да перакладчыкаў, то тэлефонуціце: +375298425789 (Наста).

КУЛЬТУРА

16

ЮБІЛЕЙ

90 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІКОЛЫ ЕРМАЛОВІЧА

Лявон ЦЕЛЕШ

Мікола Іванавіч Ермаловіч, беларускі гісторык, літаратар, аўтар навуковай канцэпцыі ўтварэння Беларускай дзяржавы Вялікага княства Літоўскага (ВКЛ) нарадзіўся 90 гадоў таму, у вёсцы Малая Навасёлкі, што на Койданаўшчыне. Нядайна на яго малой радзіме, у памяшканні сярэдняй школы вёскі Вялікія Навасёлкі, адбылася прэзентацыя кнігі «Мікола Ермаловіч» з залатай серві «Беларускі кнігазбор».

У актавай зале школы адбылася цікавая размова пра жыццёвые і творчыя шляхі Міколы Ермаловіча, гучалі напісаныя ім вершы. Гісторык Анатоль Валахановіч расказаў прысутнымі пра сваё знаёмства з Міколам Ермаловічам, якія цяжкасці давялося пераадолець, каб выдаць першую кнігу М. Ермаловіча «Па слядах аднаго міфа». У гутарыцы прынялі ўдзел гісторык, археолаг, бард Пятро Русяў, дырэктар Дзяржынскай раённай бібліятэкі Валаянціна Клімовіч, дырэктар школы Святланы Ганчар і загадчык школьнага краязнаўчага музея Вячаслаў Кавалеўскі. На прэзентацыі прагучала, што

вуліца ў в. Малая Навасёлкі, дзе нарадзіўся Мікола Ермаловіч і два яго вядомыя на Беларусі браты Леанід і Валянцін, носіць назыву «Ленінская», і мясцовай грамадскасці даўно надышоў час узніць пытанне аб перайменаванні яе ў вуліцу братоў Ермаловічаў, а школе надаць імя Міколы Ермаловіча.

Праз два тыдні прэзентацыя кнігі адбылася і ў Дзяржынску, у Цэнтральнай раённай бібліятэкі. На сустрэчу з чытачамі горада і раёна прыехалі з Мінска галоўны рэдактар «Беларускага кнігазбору» юкладальнік і аўтар каментарыяў кнігі, кандыдат гісторычных навук пісьменнік Кастусь Цвірка, паэт Міхась Скобла, гісторык, генеалог, краязнаўца, журналіст Леанід Акаловіч, Анатоль Валахановіч і Пятро Русяў.

Усе гэтыя людзі добра ведалі Міколу Ермаловіча пры яго жыцці, і іхня ўспаміны аб нашым выдатным суайчынніку ўспрымаліся з вялікай увагай. Міхась Скобла і іншыя выступоўцы адзначылі, што Мікола Ермаловіч, не меўшы ні вучоных ступеняў, ні званняў, амаль невідушчы, зрабіў відушчым свой беларускі народ. У сваіх кнігах «Па слядах аднаго міфа», «Старажытная Беларусь» ён ўпершыню грунтоўна даказаў, што ВКЛ было магутнай беларускай дзяржавай са сваім беларускім пісьменствам, з высокай культурай, гэта была

У чарзе да Кастуся Цвіркі, каб набыць кнігу з аўтографам

Сям'я Ермаловічаў

дзяржава, якую паважалі і з якой лічыліся і ўсходнія і заходнія суседзі. Уся знаць Вялікага княства Літоўскага размаўляла

у той час тагачаснай беларускай літаратурнай мовай.

Мікола Ермаловіч, узнавіўшы праўду пра нашу старажытную

дзяржаву, як бы праклаў шлях усім нам не толькі ў мінулае, але і ў будучыню. Но толькі стоячы на грунце самастойнасці і самапавагі, мы зможем самазахавацца як нацыя і дзяржава. Анатоль Валахановіч адзначыў, што ў Маладзечна і Старых Дарогах ўстаноўлены помнікі Міколу Ермаловічу. На жаль, на яго малой радзіме нішто не нагадвае пра тое, што ён тут нарадзіўся і вырас.

Да ўвагі ўдзельнікаў прэзентацыі была прадстаўлена выставка з фондаў Дзяржынскай цэнтральнай раённай бібліятэкі «Яго чакала Беларусь чатыры стагоддзі». Яе матэрыялы прэзентавала галоўны бібліёграф бібліятэкі, пазяцка Вольга Жыбурт.

Напрыканцы цікавай сустрэчы дырэктар бібліятэкі Валянціна Клімовіч падзякаўвалі гасцям і шматлікім кніголюбам, удзельнікам сустрэчы за цікава праведзенае культурнае мерапрыемства, прагучала прапанова аб наданні бібліятэцы імię выдатнага земляка, суайчынніка Міколы Ермаловіча. Жадаючыя змаглі набыць кнігу «Мікола Ермаловіч» з аўтографам Кастуся Цвіркі. Прадмову да кнігі напісаў выдатны гісторык Анатоль Грышкевіч. Амаль палову кніга займае праца М. Ермаловіча «Беларуская дзяржава Вялікага княства Літоўскага», змешчаны таксама гутаркі і вершы, крытыка, публіцыстыка, лісты М. Ермаловіча, якія не друкаваліся раней.

«Д.Е.М.И.» (Расія). Маладзёжная праграма ў Новым драматычным тэатры.

25 красавіка, панядзелак

17.00 — «Уварванне» — вулічны спектакль тэатра «Kud Ljud» (Славенія) у Беларускай дзяржавай акадэміі мастацтваў.

18.00 — «Маналог» — пластычны спектакль тэатра «Debris company» (Славакія) у Маладзёжным тэатры эстрады.

18.40 — Перформанс фестывалю «Навінкі» ў фое Маладзёжнага тэатра эстрады.

19.00 — Вечар сучаснай харэаграфіі — тэатр «Каракули» (Беларусь) у Маладзёжным тэатры эстрады.

26 красавіка, аўторак

15.00 — «Часам ідзе дождж» — пластычны спектакль тэатра-студы «Рондо» (Беларусь) у Тэатры беларускай драматургіі.

17.00 — «10 хвілін надзея» — драма тэатра-студы «Класс-А» (Беларусь) — моладзевая праграма ў гімназіі №74.

19.00 — «Не Танцы» — пластычны спектакль «Корняг-тэатра» (Беларусь) у Палацы прафсаюзаў.

Кошт квіткоў: 10 000, 15 000, 20 000

Квіткі можна замовіць па тэлефоне: +375-29-334-52-45, +375-29-514-25-25; купіць у касе тэатра, у якім будзе праходзіць жаданы спектакль, або забраніраваць на сایце www.kvitki.by

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

ТОЙ САМЫ ФЭСТ

ТЫДЗЕНЬ ДЛЯ АМАТАРАЎ ЭКСПЕРЫМЕНТАЛЬНАГА ТЭАТРА

Ева ВАЙТОЎСКАЯ

3 21 па 26 красавіка ў Мінску праходзіць Першы міжнародны фестываль эксперыментальных тэатраў. Мэта фэсту пад назвай «Той самы фэст» — стварэнне ў Беларусі платформы для міжкультурнага дыялогу ў сферы сучаснага тэатра.

Фестываль сабраў на мінскіх падмостках 18 тэатральных труп, больш за 120 удзельнікаў і спецыяльных гасцей з 9 краін свету.

Галоўная атракцыя — вулічныя і пластычныя спектаклі эксперыментальных калектываў з Германіі, ЗША, Чэхіі, Славакіі, Славеніі, Польшчы, Расіі і Беларусі, а таксама праца юнацкіх тэатраў Моладзевай праграмы фэсту. У межах праграмы адбываюцца і дабрачынныя акцыі:

паказ дзіцячай анімацыі «Мы ёсць!» (навукова-практычны цэнтр п. Бараўляны) і спектакль лялечнай студыі «Ціхі Акіян» (дом-інтэрнат для дзяцей-інвалідаў).

— «Той самы фэст» актуальны для сучаснай беларускай культуры, бо ён робіцца рукамі маладых, — гаворыць тэатральны крытык Аляксей Стрэльнікаў. — Гэта цалкам — ад канцэпцыі ўсяго

мерапрыемства да рэжысурэ асобных спектакляў — ініцыятыва беларускай моладзі, творцаў у веку да 30 гадоў (ці крышачку старэйшых). Наведаўшы імпрэзы фестывалю, можна пабачыць, якія густы і памкненні ў новай генерацыі творчых людзей у нашай краіне».

«Той самы фэст» арганізаваны тэатр-студыяй ім. Е. Міровіча і тэатр-студыяй «Ронда», а ў якісці суарганізатораў выступаюць Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў, Цэнтр беларускай драматургіі і рэжысурэ, кансэртна-прадзюсарская агенцтва «ВОПРОМО» і Муніцыпальная ўстанова па культуры горада Бона (Германія).

Апроч паказу конкурсных спектакляў для ўдзельнікаў і гасцей фэсту — бясплатны майстар-класы. Падрабязную праограму фестывалю і майстар-класаў можна пабачыць на <http://rondstudio.org>.

Да падзеяў фестывалю яшчэ не позна далучыцца.

Спектаклі

другой паловы фэсту

23 красавіка, субота

16.00 — «ЭСКОРЕАЛЬ» — пластычны спектакль тэатра «EYE» (Беларусь) у Нацыянальным цэнтры творчасці дзяцей і моладзі.

17.00 — «Наташина Мара» — драма Валакаламскага народнага тэатра (Расія) у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, малая сцэна.

18.00 — Паказ фільмаў дзіцячага Цэнтра тэатра і кіно ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі, малая сцэна.

19.00 — «Monster / Girl» — спектакль-бута тэатра «Lucid Street Theatre» (ЗША) у Новым драматычным тэатры.

20.00 — «Кропка Зборкі» — пластычны спектакль тэатра «Бармаглот» (Беларусь) у Новым драматычным тэатры.

24 красавіка, нядзеля

18.00 — «Войцек» — драма тэатра «Мараўба» (Германія) у Новым драматычным тэатры.

20.00 — «Красавіцкія вядзьмарствы», драматычны спектакль тэатра

Падпісаны да друку 22.04.2011. 8.00.

Наклад 7000 асобнікаў. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзяля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцензуе мастакі творы. Чытальцкая пошта публікуецца паводле рэдакцыйных меркаванняў.

Новы Час

Агульнапалітычна
штотыднёвая газета
Выдаецца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар
Кароль Аляксей Сципяновіч

Зарэгістравана Міністэрствам інфармацыі РБ. Пасведчанне аб дзяржавай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНУВАЛЬНИК: Мінскі гарадскі арганізацый ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: 284-85-11.

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецтва ўнітарнае прадпрыемства «Час навінаў». Пасведчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА:
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1-1234.

Тэл.: +375 29 651 21 12, +375 17 268 52 81.
novuchas@gmail.com; www.novuchas.org

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет».
г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.
Замова № 429